

Soltész István
AZ ORSZÁGGYŰLÉS

Lezárva: 2025. május

ORSZÁGGYŰLÉS

• HIVATALA •

Tartalom

BEVEZETÉS	4
Az Országgyűlésre vonatkozó alapvető jogszabályok	4
Az országgyűlési képviselők megválasztása	4
AZ ORSZÁGGYŰLÉS SZERVEZETE	5
Az Országgyűlés megalakulása és a kormányalakítás	5
A plenáris ülés	6
Az Országgyűlés tisztségviselői	6
Az Országgyűlés elnöke (házelnök)	7
Az Országgyűlés alelnökei	8
Az Országgyűlés háznapja	8
Az Országgyűlés jegyzői	9
A Házbizottság	9
A bizottságok	10
Állandó és speciális bizottságok	10
Eseti és vizsgálóbizottságok	12
A bizottságok működése	14
A frakciók	14
A független képviselők	16
A képviselők (nemzetiségi szószólók)	17
A képviselők jogai és kötelességei	17
A képviselők tájékoztatását elősegítő jogok	18
Mentelmi jog	18
Összeférhetetlenség	18
Vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettség	19
A képviselők javadalmazása	19
A nemzetiségi szószólók jogai és kötelességei	20
Az Országgyűlés Hivatala	20
Az Országgyűlési Őrség	21
AZ ORSZÁGGYŰLÉS FELADATAI	21
Alkotmányozás	22
A törvényalkotás	23
A törvényalkotási eljárás	24

A kormány ellenőrzése	25
A plenáris ülésen.....	25
A bizottságokban	26
A képviselők által	26
Közzogi tisztségviselők megválasztása.....	26
A KORMÁNY BEFOLYÁSA AZ ORSZÁGGYŰLÉSRE.....	28
AZ ORSZÁGGYŰLÉS MŰKÖDÉSE.....	28
Meddig tart az Országgyűlés megbízatása?.....	29
Az Országgyűlés ülésszakai, ülései és munkarendje.....	29
Az ülés vezetése	30
Szavazások	30
Az Országgyűlés ülésrendje az ülésteremben.....	31
Az Országgyűlés munkájának nyilvánossága.....	31
AZ ORSZÁGHÁZ	33
A Kossuth tér, a Nemzet Főtere.....	35
AJÁNLOTT IRODALOM.....	36
FÜGGELÉK.....	37
Az Országgyűlés tisztségviselői, a frakciók vezetői és a bizottságok elnökei (2022–2026-os ciklus)	37
Tiszteletdíjak* (2014–2025).....	39

BEVEZETÉS

Az 1989-ben elfogadott Alkotmány, majd a 2011-ben megalkotott Alaptörvény meghatározása szerint Magyarország független, demokratikus jogállam. Államformája köztársaság, kormányformája parlamentáris. A kormány felelősséggel tartozik az Országgyűlésnek és a parlamenti többség bizalmából kormányoz. A közhatalom forrása a nép. A nép a hatalmát választott képviselői útján (az Országgyűlésben és az önkormányzatokban), kivételesen közvetlenül (népszavazással) gyakorolja. A legfőbb népképviselői szerv az egykamarás Országgyűlés, amely a rendszerváltozással, 1990-től visszanyerte törvényhozó hatalmát, politikai súlyát és központi szerepét a közéletben.

Az Országház épületét méltán sorolják a világ legszebb parlamenti épületei közé, amit mi sem bizonyít jobban, mint az évente ide látogatók százezrei. 1904 óta ebben az épületben működik a magyar Országgyűlés. Érdekes az Országgyűlés szervezetét, feladatait és működését is megismerni, hiszen döntései, az általa alkotott törvények meghatározzák a magyar társadalom mindennapi életét.

Az Országgyűlésre vonatkozó alapvető jogszabályok

Az Országgyűlés legfontosabb feladatait, szervezetének és működésének garanciális szabályait az Alaptörvény határozza meg. A magyar parlament 2012-ben, történetében először alkotott törvényt az Országgyűlésről. Ez a törvény határozza meg az Országgyűlés jogállását, szervezetét és ülésezésének rendjét, a képviselők és a nemzetiségi szószólok jogállását, továbbá javadalmazását, valamint az Országgyűlés és a kormány együttműködését az európai ügyekben. A törvény házszabályi rendelkezéseket is tartalmaz, az Országgyűlés működéséről, belső eljárásáról viszont külön országgyűlési határozat rendelkezik. A házszabályi rendelkezések tehát két jogszabályban, az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvényben és az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 10/2014. számú országgyűlési határozatban találhatók meg. A törvény az Országgyűlés szervezetét, a határozat pedig az eljárását szabályozza. Az Országgyűlés 2014-től az új „Házszabály” alapján végezte, illetve végzi munkáját. Az Alaptörvény elfogadásához és módosításához az összes képviselő kétharmadának, az Országgyűlésről szóló törvény, valamint a határozati házszabályi rendelkezések elfogadásához és módosításához a *jelen lévő* képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

Az országgyűlési képviselők megválasztása

Az Országgyűlés 2011-ben új törvényt¹ alkotott az országgyűlési képviselők választásáról, amelyet a 2014-es választásokon alkalmaztak először, majd 2018-ban és 2022-ben újból eszerint szavaztunk. A korábbi 386 képviselő helyett 2014-től már csak 199 képviselőt választhattak a parlamentbe a választók. Lehetőség nyílt arra, hogy a 13 hazai nemzetiség, a nemzetiségi listák révén képviselőket, vagy szószólokat küldhessen az Országgyűlésbe. A korábbi két forduló helyett már csak egy fordulóra került sor. Megszűnt a megyei lista, a képviselőket egyéni választókerületben és az országos listáról (párt-, illetőleg nemzetiségi listáról) választhatták meg a választók. 2014-ben először választhattak a külföldi, magyar állampolgársággal is rendelkező magyarok.

¹ A 2011. évi CII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról.

A 2022. áprilisi választásokon az alábbi pártok szereztek képviselői mandátumokat:

Fidesz – Magyar Polgári Szövetség (Fidesz) – Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) (közös listán)	135 képviselő
Demokratikus Koalíció (DK) – Jobbik Magyarországért Mozgalom (Jobbik) – Momentum Mozgalom (Momentum) – Magyar Szocialista Párt (MSZP) – Lehet Más a Politika (LMP) – Párbeszéd Magyarországért (PM) (közös listán)	57 képviselő
Mi Hazánk	6 képviselő

A pártok közül először jutott be a parlamentbe a Momentum és a Mi Hazánk. Az előbbi 205 tavaszán, az utóbbi 2018 nyarán alakult meg.

2018-hoz hasonlóan a nemzetiségi listák közül egyedül a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának képviselője szerzett mandátumot, a többi (12) nemzetiségnek nem sikerült ez, így őket nemzetiségi szószólók képviselik az Országgyűlésben. A nemzetiségi szószóló az, akit az országos önkormányzata a nemzetiségi lista első helyén jelölt.

AZ ORSZÁGGYŰLÉS SZERVEZETE

Az Országgyűlés hatáskörét alapvetően a *plenáris ülésen* gyakorolja. A képviselők a javaslatokat az ülésen megvitatják, majd döntenek elfogadásukról: törvényt alkotnak, vagy határozatot hoznak. Az Országgyűlés üléseit a képviselők közül választott *tisztségviselők*, az elnök és az alelnökök vezetik a jegyzők közreműködésével. A plenáris ülést az Országgyűlés elnökének vezetésével a *Házbizottság* készíti elő, és tesz javaslatot annak napirendjére. Az elnök mellett e testület feladata és felelőssége az Országgyűlés zavartalan működésének biztosítása. Az ülés napirendjén szereplő előterjesztések tárgyalását a *bizottságok* készítik elő. A képviselők felkészülését, parlamenti szereplésüket a pártok *képviselőcsoportjai (a frakciók)* hangolják össze. Az Országgyűlés működésének feltételeit az *Országgyűlés Hivatala* biztosítja.

Az Országgyűlés megalakulása és a kormányalakítás

Az Országgyűlés megbízatása az alakuló üléssel kezdődik. Ekkor szűnik meg a korábbi Országgyűlés, így a képviselők és a tisztségviselők megbízatása is. Az alakuló ülést a köztársasági elnök hívja össze a választást követő egy hónapon belül.

Az alakuló ülésen az Országgyűlés megteremti működésének alapvető személyi és szervezeti feltételeit: elfogadja a választási beszámolókat, igazolja a képviselők mandátumát, akik ezt követően esküt tesznek, megválasztja az Országgyűlés tisztségviselőit és megalakítja a ciklus végéig működő bizottságait is.

Az alakuló ülés legfontosabb személyi és szervezeti döntéseit, így a tisztségviselők megválasztását és a bizottsági rendszer kialakítását a frakciók megállapodása alapozza meg. 1990 óta ez a szisztéma biztosítja, hogy az Országgyűlés alapvető szervezeti kérdéseiben konszenzussal és ne csak a többség akaratából szülessen döntés. 2022-ben a kormánypárti és az ellenzéki frakciók nem tudtak megállapodni, ezért ezekben a kérdésekben a házelnök javaslatára döntött az Országgyűlés.

Az Országgyűlés alakuló ülésén a köztársasági elnök felkéri a legidősebb képviselőt a korelnöki, a nyolc legfiatalabb képviselőt pedig a korjegyzői feladatok ellátására. Az alakuló ülést az Országgyűlés tisztségviselőinek megválasztásáig a korelnök vezeti. A korelnök és a korjegyzők fontos feladata, hogy mandátumvizsgáló bizottságként megvizsgálják a képviselők megbízólevelét.

Az előző kormány megbízatása az új Országgyűlés megalakulásával megszűnik, ezt követően, az új kormány megalakításáig ügyvezető kormányként látja el feladatait. A köztársasági elnök az Országgyűlés alakuló ülésén tesz javaslatot a miniszterelnök személyére. A köztársasági elnök azon parlamenti párt miniszterelnök-jelöltjét kéri fel a kormányalakításra, aki biztosítani tudja az ehhez szükséges parlamenti többséget. 1990 óta mindig a választásokon győztes párt miniszterelnöke alakított kormányt. 1990-től 2008-ig minden kormány koalíciós kormány volt, azaz két vagy három párt minisztereiből állt. 2010-től a Fidesz-KDNP pártszövetség biztosította a kormány parlamenti többségét. A rendszerváltozást követő kilenc parlamenti ciklusból ötben (2014–2018-ban a ciklus elején) a kormányoknak kétharmados vagy azt meghaladó többségük volt az Országgyűlésben. Így van ez a jelenlegi ciklusban is.

Magyarország miniszterelnökét az Országgyűlés választja meg. A kormány megalakulásának 2014-től már nem feltétele a kormányprogram parlamenti elfogadása. A minisztereket a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. A miniszterjelölteket az Országgyűlés állandó bizottságai előzetesen meghallgatják, és állást foglalnak arról, hogy támogatják-e kinevezésüket. Miután minden állandó bizottságban kormánypárti többség van, a jelöltek megkapják a támogatást a kinevezésükhöz. A miniszterelnök a megválasztását követően, a miniszterek pedig kinevezésüket követően esküt tesznek az Országgyűlés előtt.

A minisztériumok felsorolásáról szóló törvényt az Országgyűlés fogadja el. Orbán Viktor, a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség elnöke – 1998-at, 2010-et, 2014-et és 2018-at követően – 2022 májusában ötödször alakított kormányt, amelynek a miniszterelnökkel együtt 15 tagja van.

A plenáris ülés

Az Országgyűlés valamennyi tagjának együttes ülése, a plenáris ülés az Országgyűlés legfontosabb szerve és működésének legfontosabb színtere. Az Országgyűlés minden fontos hatásköre a plenáris üléshez kapcsolódik. A plenáris ülésen folynak a törvényjavaslatok általános és az összesítő módosító javaslatokról folytatott vitái, a politikai viták, a beszámolók vitái, itt hangoznak el az interpellációk és a kérdések, a plenáris ülésen választják meg a képviselők a köztisztviselőket. Törvényt és ügydöntő határozatot csak a plénum hozhat.

A plenáris ülés összehívásával, napirendjével, lefolytatásával, résztvevőivel, az ülés vezetésével és az ülésrenddel részletesebben az Országgyűlés működéséről szóló fejezetben foglalkozunk.

Az Országgyűlés tisztségviselői

Az Országgyűlés tisztségviselőinek megválasztásáról az Alaptörvény rendelkezik. E szerint az Országgyűlés – tagjai sorából – titkos szavazással elnököt, nyílt szavazással alelnököket, jegyzőket és háznagyot választ. Az Országgyűlésről szóló törvény 2013-tól egészítette ki a tisztségviselők körét a házaggal, és 2014-től lépett hivatalba a törvényalkotásért felelős alelnök. Sem az Alaptörvény, sem az Országgyűlésről szóló törvény nem határozza meg, hogy az elnök mellett hány alelnök, illetőleg jegyző megválasztására kerüljön sor. Erről az Országgyűlés minden ciklusban az alakuló ülésen dönt, a pártok képviselőcsoportjainak

megállapodása alapján. A tisztségviselők száma alapvetően nem függött attól, hogy a képviselők száma 386, vagy 2014-től már csak 199. A tendencia az, hogy – ha nem is ciklusról ciklusra, de – nőtt a számuk.

<i>ciklus</i>	<i>alelnökök</i>	<i>jegyzők</i>	<i>háznagy</i>	<i>tisztségviselők a házelnökkel</i>
1990–1994	3	8	-	12
1994–1998	3	8	-	12
1998–2002	3	10	-	14
2002–2006	5	10	-	16
2006–2010	5	10	-	16
2010–2014	5	10	1*	17
2014–2018	6	10	1	18
2018–2022	6	14	1	22
2022–2026	6	14	1	22

*2013. január 1-jétől lépett hivatalba.

A házelnököt, az alelnököket és a jegyzőket a frakcióvezetők közösen jelölik. Ha ebben nem tudnak megállapodni, a javaslatot a házelnök megválasztására a legnagyobb frakció vezetője, az alelnökök és jegyzők esetében pedig a házelnök teszi meg. Erre az elmúlt 32 évben csak egyszer, 2022-ben volt példa. 2022-ben fordult elő először, hogy egy frakció, a Momentum nem vállalt tisztségviselőseget (jegyző) és bizottsági elnöki, alelnöki tisztséget sem tölt be. 1990 óta a kormánypárti elnök és alelnök(ök) mellett mindig választottak ellenzéki alelnököket is.

A tisztségviselői megbízások a frakciókhoz kötődnek. A lemondás mellett megbízásuk akkor is megszűnik, ha kilépnek a frakcióból, vagy az kizárja őket, továbbá ha megszűnt a frakció.

Az Országgyűlés elnöke (házelnök)

Az 1990-es rendszerváltozással nemcsak az Országgyűlés, hanem a házelnök politikai szerepe, e tisztség súlya is felértékelődött és jóval hangsúlyosabbá vált. Az alkotmány, a házszabály, egyes országgyűlési határozatok, majd az Országgyűlésről szóló törvény jelentősen kibővítette feladatkörét, amelyet egyes házelnökök gyakorlata tovább tágitott. Gyarapodtak a feladatai azzal, hogy Magyarország tagja lett az Európai Uniónak és azzal is, hogy újabb és újabb – a hagyományos parlamenti struktúrán kívül (a bizottsági rendszeren) létrehozott – testületek elnöke lett.

A rendszerváltozás óta az Országgyűlés mindig a legnagyobb kormánypárti frakció politikusát választotta meg elnökévé. 1990–1994 között Szabad György (MDF), 1994–1998 között Gál Zoltán (MSZP), 1998–2002 között Áder János (Fidesz), 2002–2006 között, valamint 2006-tól 2009 szeptemberéig Szili Katalin (MSZP), 2009 szeptemberétől 2010 májusáig Katona Béla (MSZP) töltötte be ezt a tisztséget. 2010 májusától augusztusáig, köztársasági elnökké választásáig, Schmitt Pál (Fidesz), majd augusztustól a ciklus végéig Kövér László (Fidesz) volt a házelnök. 2014-ben, majd 2018-ban és 2022-ben az Országgyűlés újból Kövér Lászlót választotta meg elnökévé, így ő leghosszabb ideig hivatalban lévő házelnök a rendszerváltozás óta, aki a legtöbb parlamenti tapasztalattal rendelkezik: 1990-től képviselő,

volt miniszter, frakcióvezető és bizottsági elnök is. A ciklusok számát tekintve egyébként a magyar parlament történetében is ő a legrégebben hivatalban lévő házelnök.

Az Országgyűlés tisztségviselői között kiemelkedő szerepe van az Országgyűlés elnökének, a házelnöknek. Feladatai elsősorban az Országgyűlés munkájának szervezésével, üléseinek összehívásával és vezetésével, működési feltételeinek biztosításával, rendjének és biztonságának fenntartásával, illetve az Országgyűlés képviseletével kapcsolatosak. A házelnök a Házbizottság elnöke. Ha konszenzus hiányában a Házbizottság nem tud dönteni, meghatározott döntési és javaslattevési jogok az elnökre hárulnak. Ezek közül a legfontosabb az Országgyűlés napirendjére vonatkozó javaslat. A házelnöknek ezért jelentős szerepe van a parlamenti munka tematizálásában, abban, hogy az Országgyűlés mit (és mikor) tárgyaljon meg. Az Alaptörvény más jogosultságokkal is felruházta. Így például a köztársasági elnököt átmeneti akadályoztatása vagy megbízatásának idő előtti megszűnése esetén az új köztársasági elnök hivatalba lépéséig ellátja a köztársasági elnök hatáskörét. Az Alaptörvény szerint immár korlátozás nélkül. 2012-ben, Schmitt Pál lemondása után egy bő hónapig Kövér László, az Országgyűlés elnöke látta el feladatait. Ezideig a házelnöki teendőket pedig Lezsák Sándor alelnök végezte. Az Országgyűlés elnökének feladatai közé tartoznak még a parlament költségvetésével kapcsolatos teendők és a különböző kinevezési és munkáltatói jogok gyakorlása. Az Országgyűlés elnöke a Házbizottságon kívül más parlamenti testületeket is vezet. Így ő az elnöke az Európai Unió Konzultációs Testületnek, a Kárpát-medencei Képviselők Fórumának, a Fenntartható Fejlődés Nemzeti Tanácsának és a Kiemelt Nemzeti Emlékhely Bizottságnak. Az elnöki jogosítványok e testületek üléseinek összehívásával, a napirend előkészítésével és az ülés vezetésével kapcsolatosak.

A házelnöknek meghatározó szerepe van az Országgyűlés bővülő nemzetközi kapcsolatainak alakításában. Nemcsak delegációkat vezet és fogad, hanem ő hagyja jóvá az Országgyűlés nemzetközi programját és a külföldre induló delegációk összetételét. Évente részt vesz és képviseli az Országgyűlést az Európai Unió Parlamenti Elnökeinek Konferenciáján.

Az Országgyűlés alelnökei

Az Országgyűlés öt alelnökének legfontosabb feladata, hogy a házelnököt és egymást váltva vezetik az Országgyűlés üléseit. Az elnököt helyettesítve vezethetik a Házbizottság ülését, és a bizottsági elnökök értekezletét. A házelnök megbízásából képviselik az Országgyűlést itthon és külföldön is. Közreműködnek az Országgyűlés nemzetközi kapcsolataiban, külföldi delegációkat fogadnak és tárgyalásokat folytatnak külföldön. Leghosszabb ideje, 2006 júniusa óta Lezsák Sándor (Fidesz) látja el ezt a tisztséget.

A hatodik alelnök a törvényhozásért felelős. Ő egyben a Törvényalkotási Bizottság elnöke. Feladata a bizottsági elnöki tisztségéből fakad, és alapvetően törvényalkotással kapcsolatos. Az Országgyűlés üléseinek vezetésében nem vesz részt, más feladatokban azonban helyettesítheti az Országgyűlés elnökét, ha erre megbízást kap. A házelnök rendszerint a kormánypárti alelnököket bízza meg azzal, hogy helyettesítsék. Az alelnökök szélesebb feladatkörben járhatnak el, mint a háznagy.

Az Országgyűlés háznagya

Az Országgyűlés háznagyát a házelnök javaslatára az Országgyűlés választja meg. A háznagy az Országgyűlés egyetlen tisztségviselője, akit nem a frakcióvezetők jelölnek (közösen), hanem a házelnök. A közöttük lévő bizalmi viszony is ebből fakad. A háznagy a törvényben

meghatározott kivételekkel a házelnök azon feladatait látja el, amelyeket az Országgyűlés Hivatalának Szervezeti és Működési Szabályzatában átad részére. A Szabályzatot a házelnök adja ki. A házelnök megbízásából a háznagy is szerepet vállal az Országgyűlés nemzetközi kapcsolataiban. A háznagy a házelnök irányításával végi munkáját. Ezt a tisztséget a 2013-as létrehozása óta Mátrai Márta (Fidesz) tölti be.

Az Országgyűlés jegyzői

A jegyzők feladatai alapvetően az Országgyűlés plenáris üléséhez kapcsolódnak. Egyrészt az elnök ülésvezetéséhez nyújtanak segítséget, másrészt pedig a parlamenti események hitelesítőiként járnak el: megszámolják a titkos szavazatokat, hitelesítik a plenáris ülésekről készült jegyzőkönyveket és aláírják az országgyűlési határozatokat. A 14 jegyző fele kormánypárti, fele ellenzéki képviselő. A plenáris üléseken egyidejűleg egy kormánypárti és egy ellenzéki jegyző látja el ezeket a feladatokat.

A pártok képviselőcsoportjainak vezetőit nem nevezzük az Országgyűlés tisztségviselőinek, mivel ők nem az egész, hanem a rész, a frakció tisztségviselői.

A Házbizottság

Az Országgyűlésben 1990 óta működik Házbizottság. Elnöke az Országgyűlés elnöke, tagjai az Országgyűlés alelnökei, a háznagy és a frakciók vezetői.

A Házbizottság alapvető feladata, hogy biztosítsa az Országgyűlés folyamatos működését, egyeztesse az Országgyűlés működésével kapcsolatos vitás kérdéseket. Minden más feladata is alapvetően ezt szolgálja. A Házbizottság foglal állást az Országgyűlés munkarendjéről, arról, hogy milyen gyakran és melyik napokon legyen plenáris ülés, mikor ülésezzenek a bizottságok. A Házbizottság tesz javaslatot arra, hogy az Országgyűlés mely előterjesztéseket mikor és hogyan tárgyaljon meg. A napirend részeként a Házbizottság javaslatot tehet arra is, hogy az Országgyűlés egyes előterjesztéseket a Házbizottságtól eltérően, illetőleg időkeretben tárgyaljon és arra is, hogy az egyes felszólalások időtartama mennyi legyen. A Házbizottság állást foglal a nemzetközi kapcsolatok szervezéséről, előkészíti az ünnepi eseményeket, megállapítja az Országgyűlés szavazásairól, illetőleg a bizottsági ülésekről való távolmaradás igazolásának rendjét. A Házbizottságnak fontos feladatai vannak a személyi döntések előkészítésében, és eljár a képviselők fegyelmi ügyeiben is.

A Házbizottság döntés-előkészítő szerv. A plenáris és a bizottsági ülésektől eltérően nem a törvényjavaslatok és más indítványok megvitatásának fóruma, nem vesz részt a Kormány ellenőrzésében, hanem alapvetően a parlament zavartalan működését, az ehhez szükséges egyetértést, illetve a parlamenti munka tervezését hivatott biztosítani. Üléseit ezért nem a politikai viták jellemzik. A bizottságokban érvényes többségi döntéstől eltérően a Házbizottság működésének egyik alapelve a konszenzuson alapuló állásfoglalás. Szavazati joga csak a frakcióvezetőknek van. Egyetértés hiányában a döntési, illetve a javaslattételi jog az Országgyűlés elnökét illeti meg. Az elnök javaslatairól pedig az Országgyűlés dönt. A Házbizottság ülésein tanácskozási joggal rendszeresen részt vesz a kormány képviselője is. Álláspontja, véleménye fontos szempont a napirendi javaslat kialakításánál, mivel a törvényjavaslatok többségét a kormány nyújtja be. A Házbizottság ülésén részt vehet a Magyarországi Nemzetiségek Bizottságának elnöke is. A Házbizottság ülését az Országgyűlés elnöke hívja össze és vezeti. A bizottságok üléseitől eltérően a Házbizottság ülései nem nyilvánosak, de az ott elhangzottakról is szó szerinti jegyzőkönyv készül.

A Házbizottságnak nagyobb szerepe volt azokban a ciklusokban, amikor a kormánypártoknak nem volt kétharmados többségük a parlamentben, amikor a döntésekhez konszenzusra volt szükség (vagy illendő volt arra törekedni). Az előző ciklus utolsó évében – a házelnök sérelmesnek tarott kijelentése miatt – az ellenzék több mint egy évig bojkottálta a Házbizottság üléseit.

A bizottságok

Az Országgyűlésben állandó bizottságok, sajátos feladatokat ellátó (speciális) bizottságok, továbbá eseti bizottságok és vizsgálóbizottságok működnek.

Állandó és speciális bizottságok

A parlamenti munka hatékonysága megkívánja, hogy a plenáris tárgyalást, illetve az ott hozott döntéseket a kisebb létszámú, „szakmai” alapon szerveződő testületek, bizottságok készítsék elő. Az Országgyűlés az alakuló ülésén hozza létre a bizottsági szervezetét, dönt arról, hogy milyen elnevezéssel, hány taggal, illetőleg tisztségviselővel, mely bizottságok működjenek. Az *állandó* bizottságok elnevezése arra utal, hogy a ciklus elejétől a végéig folyamatosan működnek. Az Országgyűlésről szóló törvény előírja, hogy kötelező létrehozni a mentelmi, összeférhetetlenségi, fegyelmi és mandátumvizsgáló ügyekkel, az alkotmányügyi kérdésekkel, a költségvetéssel, a külügyekkel, a honvédelemmel, az európai uniós ügyekkel, a nemzetbiztonsággal és legújabban a nemzetpolitikával foglalkozó állandó bizottságokat.

Az állandó bizottságok többsége a törvényalkotásban és a kormány ellenőrzésében közreműködik, ezért számuk és feladatkörük alapvetően a kormányzat felépítéséhez igazodik, de ez a megfelelés nem mechanikus. Egyes állandó bizottságokat az Országgyűlés a belső működésével, illetőleg a képviselők jogállásával összefüggő kérdések megoldására hoz létre. Ilyen az ügyrendi kérdésekkel foglalkozó bizottság, illetve a Mentelmi Bizottság.

Az állandó bizottságok az Országgyűlés kezdeményező, véleményező, javaslattevő szervei. Segítik az Országgyűlést a törvényalkotó, valamint az ellenőrző tevékenységében, és ezzel előmozdítják az Országgyűlés tárgyalásának eredményességét. A bizottságok kompetenciájába tartozik minden olyan ügy, amely a parlament feladata, saját kezdeményezésükre foglalkozhatnak mindazokkal a kérdésekkel, amelyeket az állami és társadalmi élet adott területén alapvető jelentőségűnek tartanak. Mozgásterük tehát rendkívül tág, és ezt az ellenőrző funkció gyakorlása során is kamatoztatják. A bizottságok a jelöltek meghallgatásával fontos szerepet töltenek be az Országgyűlés személyi döntéseinek előkészítésében. Az állandó bizottságok tevékenysége az Országgyűlés főbb funkcióihoz kapcsolódik. Az egyes állandó bizottságok munkájában azonban eltérő súlyú a törvényalkotó munkában való közreműködés, illetve a kormányzati munka ellenőrzése.

A bizottságok tisztségviselőit és tagjait az Országgyűlés választja meg. A frakciók képviselői a parlamenti arányuknak megfelelően kapnak helyeket (tagságot és tisztségviselői pozíciót). Az állandó bizottságokban – ugyanúgy, ahogyan az Országgyűlésben is – a kormánypárti képviselők vannak többségben. A Mentelmi Bizottságba, továbbá a vizsgálóbizottságokba azonban a kormánypárti és az ellenzéki képviselőcsoportok ugyanannyi képviselőt jelölhetnek (paritásos bizottság). Minden képviselő számára biztosítani kell, hogy egy bizottság munkájában részt vehessen. Azok a képviselők azonban, akik egyben miniszterek vagy államtitkárok, nem lehetnek bizottsági tagok, mivel a bizottságok a kormányzati munka ellenőrzésében is közreműködnek.

Az Országgyűlés tisztségviselői vállalhatnak bizottsági tagságot, de ez csak a jegyzőknél és nagyon ritkán az alelnököknél fordul elő, kivéve a Törvényalkotási Bizottság elnökét, aki egyben az Országgyűlés alelnöke is. Jelenleg a 199 képviselő közül 151 (76%) tagja valamelyik állandó jelleggel működő bizottságnak. 29 olyan képviselő van, aki a Törvényalkotási Bizottság mellett egy másik, állandó bizottságnak is tagja.

Állandó bizottságok 1990-től:

<i>ciklusok</i>	<i>az alakuló ülésen</i>	<i>a ciklus végén</i>
1990–1994	14	18
1994–1998	17	19
1998–2002	22	23
2002–2006	25	25
2006–2010	18	18
2010–2014	19	20
2014–2018	16*	16*
2018–2022	16*	16*
2022–2026	16*	

** Közülük két bizottság, a Törvényalkotási és a Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága nem állandó bizottság, feladatuk más, de állandó jelleggel (az egész ciklusban) működnek. E két bizottságot neveztük **speciális** bizottságnak.*

Az állandó bizottságoktól eltérő, sajátos feladatokat lát el a Törvényalkotási Bizottság, továbbá a Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága (speciális bizottságok), amelyeket az Országgyűlés először 2014-ben választott meg.

Az új házszabályi rendelkezések új törvényhozási eljárást alakítottak ki. Ebben kulcsszerepe van a Törvényalkotási Bizottságnak, amelyet az Országgyűlésnek kötelező létrehoznia. A parlament lényegében csak azokról a módosító javaslatokról szavaz, amelyeket ez a bizottság támogat. A bizottság súlyát jelzi, hogy elnöke az Országgyűlés törvényalkotásért felelős alelnöke, és jóval több tagja van, mint más bizottságoknak. Az állandó bizottságokkal szemben a Törvényalkotási Bizottság nem vesz részt a kormányzati munka ellenőrzésében.

A Magyarországi Nemzetiségek Bizottságának sajátossága, hogy nemcsak a nemzetiségi képviselők, hanem e képviselők hiányában a nemzetiségi szószólók a tagjai, akiket e bizottságban szavazati jog illet meg. Jelenleg csak a bizottság elnöke nemzetiségi képviselő, a tagjai szószólók. E bizottság foglal állást a Kormány nemzetiségek helyzetéről készített beszámolójáról, valamint az alapvető jogok biztosának beszámolójáról. A bizottság részletes vitát folytathat le a törvényjavaslatok feladatkörébe tartozó rendelkezéseiről.

A bizottsági rendszer 1990 és 2014 között minden ciklusban változott, de 2018-tól már nem. Az Országgyűlés az alakuló ülésen újból az előző ciklusban működő 16 bizottságot alakította meg. A bizottsági elnökök közül 10 kormánypárti, 5 ellenzéki és 1 nemzetiségi képviselő.

<i>A bizottság neve</i>	<i>Tagjainak száma</i>	<i>Elnöke</i>
<i>Európai Ügyek Bizottsága</i>	9	<i>Fidesz</i>
<i>Fenntartható Fejlődés Bizottsága</i>	10	<i>független</i>
<i>Gazdasági Bizottság</i>	15	<i>Fidesz</i>
<i>Honvédelmi és Rendészeti Bizottság</i>	9	<i>Fidesz</i>
<i>Igazságügyi Bizottság</i>	13	<i>KDNP</i>
<i>Költségvetési Bizottság</i>	15	<i>MSZP</i>
<i>Kulturális Bizottság</i>	15	<i>Fidesz</i>
<i>Külügyi Bizottság</i>	12	<i>Fidesz</i>
<i>Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága</i>	13	<i>nemzetiségi képviselő</i>
<i>Mentelmi Bizottság</i>	6	<i>KDNP</i>
<i>Mezőgazdasági Bizottság</i>	11	<i>Fidesz</i>
<i>Nemzetbiztonsági Bizottság</i>	7	<i>Jobbik</i>
<i>Nemzeti összetartozás Bizottsága</i>	9	<i>Fidesz</i>
<i>Népjóléti Bizottság</i>	15	<i>DK</i>
<i>Törvényalkotási Bizottság</i>	37	<i>Fidesz</i>
<i>Vállalkozásfejlesztési Bizottság</i>	11	<i>Mi Hazánk</i>

Eseti és vizsgálóbizottságok

Ezek a bizottságok – az állandó bizottságoktól eltérően – csak néhány hétig, hónapig működnek. Ezért nevezték őket korábban ideiglenes bizottságoknak.

Eseti bizottságot az Országgyűlés aktuális ügyek intézésére hoz létre. Az előző ciklusokban ilyen ügy volt például a nemzeti lovas program előkészítése, a parlamenti költségvetés előmozdítása, a műsorterjesztéssel és a digitális átállással kapcsolatos pályázati eljárás ellenőrzése, az innováció és fejlesztés, továbbá az új alkotmány előkészítése. Eseti bizottság a jelölő bizottság is. Jelölőbizottságot akkor hozott létre az Országgyűlés, amikor egyes közjogi tisztségviselőknek, így az Alkotmánybíróság elnökének és tagjainak, az Állami Számvevőszék elnökének és a Média tanács tagjainak nemcsak a megválasztásuk, hanem a jelölésük is a parlament feladata.

Ma már nem működnek jelölőbizottságok. Feladataikat azok az állandó bizottságok vették át, amelyek a jelölteket – megválasztásuk előtt – meghallgatták. (Az alkotmánybírákat az Igazságügyi, az Állami Számvevőszék elnökét és alelnökét a Költségvetési Bizottság, a Média tanács tagjait a Kulturális Bizottság jelöli és hallgatja meg.)

Az Országgyűlés vizsgálóbizottságot küldhet ki az ellenőrzési feladatkörében felmerülő, közérdekű, interpellációval, kérdéssel (azonnali kérdéssel) nem tisztázható ügy megvizsgálására. A vizsgálóbizottság létrehozásának további törvényi korlátai is vannak. Így nem hozható létre vizsgálóbizottság egyedi jogi felelősség megállapítására, továbbá olyan ügyben, amely az Alkotmánybíróság, az Állami Számvevőszék, illetve az önkormányzatok

hatáskörébe tartozik. Nem terjedhet ki a vizsgálat olyan ügyre, amely a döntés előkészítésének szakaszában van. Nem terjedhet ki a vizsgálat továbbá olyan ügy megvizsgálására, amelynek folyamatban lévő büntető-, szabálysértési, polgári vagy hatósági eljárás tárgya.

A megvizsgálni kívánt ügy felvetheti a kormány (vagy a miniszter) felelősségét is. Ezért érthető, hogy az ellenzéki képviselők gyakrabban kezdeményezik vizsgálóbizottság felállítását, mint a kormánypártiak. Kormányváltás esetén viszont az új kormánypárti (korábban ellenzéki) képviselők az előző kormány idején történtek vizsgálatát szorgalmazzák. Több vizsgálóbizottság alakult a korábbi ciklusokban a privatizációval, az állami vagyonkezeléssel és a titkosszolgálatok tevékenységével kapcsolatban. A vizsgálóbizottságok nem tartoznak az Országgyűlés „sikertörténetei” közé. Egyre nehezebb volt a megalakításuk, ellenzéki kezdeményezésre rendszerint nem alakulnak vizsgálóbizottságok, az elmúlt nyolc évben egy vizsgálóbizottság sem működött. Amikor a korábbi ciklusban működtek, a kormánypárti és az ellenzéki képviselők véleménykülönbsége miatt gyakran nem sikerült jelentést benyújtaniuk az Országgyűlésnek. Paritásos bizottság lévén, ez akkor sikerült, ha az egyik ellenzéki frakció képviselői a bizottságban támogatták a kormánypárti képviselők jelentéstervezetét. (Például a 2010–2014-es ciklusban a Jobbik.)

A vizsgálóbizottságok létrehozására irányuló indítványokról az alábbi táblázat ad áttekintést:

<i>Ciklus</i>	<i>Indítvány</i>		<i>Működött</i>	<i>Jelentését az OGY elfogadta</i>
	<i>összesen</i>	<i>ellenzéki</i>		
<i>1990–1994</i>	<i>14</i>	<i>13</i>	<i>1</i>	<i>0</i>
<i>1994–1998</i>	<i>27</i>	<i>25</i>	<i>6</i>	<i>3</i>
<i>1998–2002</i>	<i>24</i>	<i>16</i>	<i>4</i>	<i>1</i>
<i>2002–2006</i>	<i>29</i>	<i>20</i>	<i>13</i>	<i>1</i>
<i>2006–2010</i>	<i>15</i>	<i>12</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
<i>2010–2014</i>	<i>22</i>	<i>16</i>	<i>7</i>	<i>5</i>
<i>2014–2018</i>	<i>19</i>	<i>19</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>2018–2022</i>	<i>9</i>	<i>9</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Összesen</i>	<i>159 (100%)</i>	<i>130 (81,8%)</i>	<i>32 (20,1%)</i>	<i>11 (6,9%)</i>

Az eseti és a vizsgálóbizottságok feladatait a létrehozásukról szóló országgyűlési határozat rögzíti. Mind az eseti, mind a vizsgálóbizottság munkájának eredményéről jelentést nyújt be az Országgyűlésnek, amely azt megvitatja, majd dönt az elfogadásáról. A vizsgálóbizottság tisztségviselője, illetve tagja csak képviselő lehet. Az eseti bizottságnak viszont lehet olyan tagja is, aki nem képviselő, de őt nem illeti meg szavazati jog.

Ma már mind az eseti, mind a vizsgálóbizottságokra igaz, hogy inkább házszabályi lehetőségek, mint működő bizottsági formák, hiszen 2014 óta egyetlen ilyen bizottság sem alakult a jelölőbizottságok kivételével, ez utóbbiak „pályafutása” pedig e ciklusban ért véget.

A bizottságok működése

A házszabályi rendelkezéseket figyelembe véve a bizottságok maguk határozzák meg működési rendjüket. Ha a bizottságok működésére nincsenek külön szabályok, akkor az Országgyűlés ülésére vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni. Főszabályként a plenáris ülésekkel egy időben a bizottságok nem ülésezhetnek.

Az üléseket a bizottság elnöke (távollétében az alelnöke) hívja össze. A plenáris üléshez hasonlóan a bizottsági ülésen is el kell fogadni a napirendet. Az ellenzéki indítványokat így a bizottságok csak akkor tárgyalják meg, ha napirendre tűzésükkel a kormánypárti többség is egyetért. A határozatképességhez a tagok több mint felének jelen kell lennie. Az Országgyűlésről szóló törvény lehetővé teszi, hogy egy távol lévő bizottsági tag a bizottság egy másik tagját bízta meg a helyettesítésével. A helyettesítés csak egy alkalomra szól. Az elnököt és az alelnököt e minőségükben nem lehet helyettesíteni. A kormány (a minisztériumok) képviselőinek részvétele az egyes napirendi pontok tárgyalása során a bizottságok munkájának alapfeltétele. Egyes kérdések tárgyalására meghívhatják a különböző társadalmi és érdekképviselői szervezetek vezetőit is. A bizottságok munkájukhoz szakértőket vehetnek igénybe.

A bizottsági ülések 2012 áprilisa óta már nemcsak a sajtó, hanem bármely érdeklődő számára nyilvánosak. A Törvényalkotási Bizottság ülését az interneten is figyelemmel lehet kísérni. A bizottság zárt ülést rendelhet el a minősített, vagy más adatok védelme érdekében. Jellemzően zárt üléseken tanácskozik például a Nemzetbiztonsági Bizottság és a Mentelmi Bizottság.

A bizottságok tanácskozásuk eredményeként jelentést készítenek, állásfoglalást fogadnak el vagy határozatot hoznak. Amikor a bizottsági jelentéseket a plenáris ülés tárgyalja, a vitában a bizottságok előadókat állítanak. A kisebbségben maradt bizottsági tagok véleményét pedig a kisebbségi előadó ismerteti. A bizottsági ülésekről szó szerinti jegyzőkönyv készül, amelyet az Országgyűlés honlapján bárki elolvashat.

A bizottsági elnökök értekezletének ma jóval szerényebb a szerepe, mint korábban, amikor hetente találkoztak a bizottsági elnökök, 2014-től már csak 2-3 értekezletet tartanak ülésszakonként. Az ülésszak első értekezletén véleményt cserélnek a kormány törvényalkotási programjáról, az Országgyűlés munkarendjéről és észrevételezik a bizottságok szakértői keretére vonatkozó javaslatot.

A frakciók

A pártok az Országgyűlésben működő képviselőcsoportjaik (frakcióik) révén valósíthatják meg alkotmányos feladatukat, a népakarat közvetítését. A frakciók a politikai véleményformálás, a vélemény egységes képviseletének eszközei. Lehetővé teszik, hogy a szétszórt, egyéni vélemények helyett néhány egyértelmű álláspont, vélemény jelenjen meg és ütközzön a parlamenti vitájában. A frakciószerveződés tehát jelentősen növeli a parlament működésének hatékonyságát és a stabilitását.

Az Alaptörvény szerint az országgyűlési képviselők tevékenységük összehangolására a házszabályban meghatározott feltételek szerint képviselőcsoportot alakíthatnak. Frakciót az ugyanazon párthoz vagy annak jogutódjához tartozó képviselők hozhatnak létre. 2012 óta csak azok a pártok alakíthatnak frakciót, amelyek elindultak a választásokon és képviselőik kellő számú mandátumot szereztek. A két választás között alakult pártoknak erre már nincs joguk. E korláttal 2012-ben először a Demokratikus Koalíció tagjai szembesültek. Az MSZP-ből kilépve

új pártot alakítottak, de frakciót már nem tudtak. Frakciót csak a pártokhoz tartozó képviselők alakíthatnak, így a nemzetiségi képviselők nem lehetnek frakciók tagjai.

A korábbi, 386 képviselőből álló Országgyűlésben a frakcióalakításhoz szükséges képviselők száma ciklusonként 10 és 15 között változott. A kisebb, 199 fős Országgyűlésben, ha a közös listát állító és mandátumot szerző pártok közös frakciót alakítanak, ehhez legalább 5 képviselő szükséges, de egy önálló országos listát állító párt már 3 képviselővel is alakíthat frakciót. A képviselő csak egy frakciónak lehet tagja.

A képviselők döntő többsége valamelyik párt frakciójának a tagja. Nem kötelező belépni a frakcióba, de a pártok ezt elvárják képviselőiktől. A mandátumot valamelyik párt vagy pártok jelöltjeként, vagy támogatásával nyerték el. Az Országgyűlésben is elsősorban pártjuk programját képviselik. A „pártelv” a magyar Országgyűlésben is meghatározza a parlament politikai struktúráját, a képviselők tevékenységét és szerepfelfogását. A frakció tagjaként a képviselők vállalják a párt programjának, célkitűzésének képviselését és a frakciófegyelemmel járó kötelezettségeket is. Ha azonban egy képviselő kilép a frakcióból vagy a képviselőcsoport zárja ki soraiból, mandátumáról nem kell lemondania, erre jogilag nem kötelezhetők.

A frakcióalakítás célja a képviselők országgyűlési tevékenységének összehangolása. A frakciók feladatai (jogosultságai) is alapvetően ezt szolgálják. A plenáris és a bizottsági vitákban a képviselőcsoportok általában politikailag egységesen lépnek fel. A törvényjavaslatok és más indítványok támogatásáról vagy elutasításáról a frakciók állást foglalnak és tagjaiktól többnyire ennek megfelelő szavazást várnak el. A frakciófegyelmet különböző módon biztosítják. 1990 óta a frakciófegyelem – különösen a kormánypártoknál – egyre erősebb.

A frakcióknak és vezetőiknek meghatározó szerepük van a parlamenti munka számos fontos kérdésében. Így például a parlamenti tisztségviselők és a bizottságok tisztségviselőinek, tagjainak jelölésében, a plenáris ülések napirendjének kialakításában. A képviselők a frakciók „delegáltjaiként” vesznek részt a parlamenti bizottságok munkájában. A frakcióvezető feladata, hogy a képviselőcsoport véleményét különböző fórumokon képviselje, fontos kérdésekben ismertesse a frakció álláspontját a plenáris üléseken, intézze a frakció ügyeit, és biztosítsa, hogy a képviselők részt vegyenek az Országgyűlés ülésein. A frakcióvezetők számára a házszabályi rendelkezések jelentős jogosítványokat biztosítanak. Így például szavazati joggal tagjai a Házbizottságnak, javaslatot tehetnek a bizottságok által elutasított indítványok tárgysorozatba vételére (arra, hogy azokat tárgyalja meg az Országgyűlés), megjelölhetik azokat a képviselőket, akik azonnali kérdéseket tesznek fel stb. Az Alaptörvény szerint az Országgyűlés feloszlátása előtt a köztársasági elnöknek ki kell kérni a frakcióvezetők véleményét is.

A házszabályi rendelkezések a frakciókkal kapcsolatban csak a legfontosabb, garanciális jelentőségű kérdésekre térnek ki: a frakció megalakítására és megszűnésére, gazdálkodására, a frakcióvezető és a helyettesek megválasztására, továbbá a frakciótagságból fakadó jogaik, kötelességeik meghatározására. A frakciók szervezetének és a működésének részletes szabályait a frakció által elfogadott Alapszabály vagy Szabályzat határozza meg. A plenáris és bizottsági ülésektől eltérően a frakciók a nyilvánosság kizárásával tanácskoznak. A frakcióüléseken készülnek fel a plenáris ülésekre, itt határozzák meg a különböző parlamenti témákban képviselt álláspontjukat és vitatják meg és döntenek a szervezeti és a személyi ügyekben.

A 2022-es országgyűlési választás eredményeként a rendszerváltás óta a legtöbb, kilenc párt alakíthatott frakciót, két kormánypárti és hét ellenzéki frakciót. Az LMP frakciójának megszűnésével 2025. február 15-étől már csak nyolc frakció, köztük hat ellenzéki működik az Országgyűlésben:

	<i>Az alakuló ülésen</i>		<i>Jelenleg*</i>	
Kormánypárti frakciók	135	(67,8%)	135	(67,8%)
<i>Fidesz – Magyar Polgári Szövetség</i>	117	(58,8%)	116	(58,3%)
<i>Kereszténydemokrata Néppárt</i>	18	(9,0%)	19	(9,5%)
Ellenzéki frakciók és függetlenek	63	(31,7%)	63	(31,7%)
<i>Demokratikus Koalíció</i>	15	(7,6%)	15	(7,6%)
<i>Magyar Szocialista Párt</i>	10	(5,0%)	10	(5,0%)
<i>Momentum Mozgalom</i>	10	(5,0%)	10	(5,0%)
<i>Jobbik Magyarországért Mozgalom</i>	10	(5,0%)	8	(4,0%)
<i>Mi Hazánk</i>	6	(3,0%)	6	(3,0%)
<i>Párbeszéd Magyarországért</i>	6	(3,0%)	6	(3,0%)
<i>LMP – Magyarország Zöld Pártja</i>	5	(2,6%)	-	-
<i>Független képviselő</i>	1	(0,5%)	8	(4,1%)
Nemzetiségi képviselő	1	(0,5%)	1	(0,5%)

* 2025. április

A képviselő kiléphet a frakciójából és az ki is zárhatja őt. Ilyenkor – ha a képviselőt listán választották meg – a pártja felszólítja, hogy adja vissza a mandátumát. Miután erre sem az Alaptörvény, sem a jogállását szabályozó országgyűlési törvény nem kötelezi, a képviselők többnyire nem tesznek eleget a felszólításnak, és független képviselőként folytatják munkájukat az Országgyűlésben. A frakcióból kizárt, vagy kilépett képviselő 2020-tól fősabályként már nem csatlakozhat más frakcióhoz. Azonban a közös listát állító pártok egyikének frakciójából át lehet lépni a közös lista egy másik pártjának frakciójába. A kizárt vagy kilépett képviselő tisztségviselői vagy bizottsági megbízatása megszűnik. Bizottsági tagság azonban újból megilleti, ha nem is ugyanabban a bizottságban, ahol korábban volt. A frakciók személyi és dologi kiadásait az országgyűlés költségvetése biztosítja.

A független képviselők

Az Országgyűlésben független képviselőnek kell tekinteni mindazon képviselőket, akik nem csatlakoznak valamely frakcióhoz. Köztük lehetnek olyanok, akik a választásokon is független képviselőként indultak (ez nagyon ritka), de lehetnek olyanok is (és ez a gyakoribb), akik valamely párt jelöltjeként szereztek mandátumot, azonban kevesen vannak ahhoz, hogy frakciót alakítsanak. A házszabályi rendelkezések szerint független képviselővé válik az, aki kilépett a frakcióból, vagy akit a frakció kizárt tagjai sorából. Korábban a frakcióból kizárt vagy kilépett, és ezzel függetlenné vált képviselő hat hónap elteltével csatlakozhatott bármely frakcióhoz. 2019 végén azonban az Országgyűlés úgy módosította a határozati házszabályi rendelkezéseket, hogy a független vagy függetlenné vált képviselő nem vehet részt frakció megalakításában és nem is csatlakozhat ahhoz, így a ciklus végéig független képviselő marad. Az Országgyűlés házszabálya azonban az új ciklusban nyitott egy „kiskaput”. A közös listán megválasztott képviselők *átülhetnek* a közös lista más pártjának frakciójába.

A független képviselők jogai alapvetően azonosak a frakciókhoz tartozó képviselőkével. Amit a frakciók indítványozhatnak, azt megteheti legalább öt független képviselő is. Azonnali kérdést azonban nem tehetnek fel, és napirend előtt sem szólalhatnak fel, csak napirend után. (A napirend előtti felszólalást többen hallgatják, mint a napirend utánit.) A kialakult gyakorlat az, hogy az Országgyűlés a függetlenek közül nem választ tisztségviselőt, sem bizottsági elnököt. Vizsgálóbizottság esetében erre egyszer már volt példa.

A képviselők (nemzetiségi szószólók)

A képviselők jogai és kötelességei

Az országgyűlési képviselők jogállását, a képviselők alapvető jogait és kötelességeit az Alaptörvény szabályozza. A képviselők jogállásáról és javadalmazásáról pedig az Országgyűlésről szóló törvény rendelkezik.

Az Alaptörvény leszögezi: „A közhatalom forrása a nép, amely a hatalmát választott képviselői útján, kivételesen közvetlenül gyakorolja. Tevékenységüket a köz érdekében végzik, e tekintetben nem utasíthatók.” A képviselők jogállásának alapja Magyarországon is a szabad mandátum. Megválasztásuk után a képviselők jogilag függetlenné válnak választóiktól. Nem lehet őket utasítani, és tevékenységük vagy szavazataik miatt visszahívni.

A képviselők társadalmi ellenőrzését a választópolgárokkal való kapcsolattartás és a viszonylag rövid megbízási idő biztosítja, mely megköveteli, hogy a képviselő folyamatosan bizonyítsa a tisztségre való alkalmasságát. A képviselőt politikai jellegű kapcsolat fűzi választóihoz. Az iránta tanúsított bizalom vagy annak hiánya azonban csak a következő választások során mérettetik meg. A képviselőkkel szemben fontos elvárás, hogy folyamatosan kapcsolatot tartsanak választóikkal, vegyék figyelembe véleményüket és lehetőség szerint képviseljék érdekeiket. Ezért lakossági fórumokon vesznek részt, fogadóórákat tartanak, levélben, e-mailen válaszolnak választóik megkeresésére.

A képviselők mandátumukat különböző módon, egyéni választókerületben vagy a párt, illetőleg a nemzetiségi listán nyerték el, de jogaik és kötelességeik azonosak.

A képviselők jogait és kötelességeit alapvetően két csoportba lehet sorolni. Az elsőbe az Országgyűlés feladataival, működésével kapcsolatos jogok tartoznak. Ilyen például a plenáris üléseken való részvétel, a beszédjog, amelynek alapja a képviselői szólásszabadság, a törvénykezdeményezési, indítványtételi jog, a szavazáshoz való jog, a parlamenti tisztségek viselésének joga, a bizottságokban való részvétel joga, a képviselőcsoport alakításának joga, illetőleg a tájékoztatáshoz való jog. A második csoportba tartoznak azok a jogok, illetve kötelezettségek, amelyek biztosítják a zavartalan parlamenti munka előfeltételeit. E körbe sorolható a mentelmi jog, az összeférhetetlenség és a különböző javadalmazáshoz való jogok.

A képviselő alapvető joga és egyben kötelessége is, hogy kezdeményezően részt vegyen az Országgyűlés munkájában, elősegítse annak működését. Igazolatlan távolmaradásukat az Országgyűlés üléseiről egy meghatározott mérték felett (ez a szavazások több mint egyharmada) a tiszteletdíj arányos részének megvonásával büntetik. A képviselők jogait személyesen gyakorolják, kivétel ez alól a bizottsági ülés, ahol a távol lévő képviselő helyettesítési megbízást adhat egy másik bizottsági tagnak.

A képviselők tájékoztatását elősegítő jogok

A képviselők csak úgy tudják ellátni feladataikat, ha tájékozottak, rendelkeznek mindazokkal az ismeretekkel, információkkal, amelyek munkájukhoz szükségesek. Az Országgyűlésről szóló törvény arra kötelezi az állami szerveket, hogy támogassák a képviselőket megbízatásuk ellátásában, adják meg részükre a szükséges felvilágosítást. A törvény 2020-tól szűkítette a képviselők tájékozódási lehetőségét. Már nem fogalmazza meg képviselői jogként a közintézményekbe való bejutást, illetve a dokumentumokhoz való hozzáférést és az ezzel kapcsolatos szolgáltatásokat. A képviselő előzetesen egyeztetett módon kérhet tájékoztatást és a tájékozódás csak „a rendeltetésszerű működés aránytalan sérelme nélkül gyakorolható”.

A képviselők tájékoztatását az Országgyűlés Hivatala is elősegíti, elsősorban a Képviselői Tájékoztatási Központ és a Képviselői Információs Szolgálat révén.

Mentelmi jog

Az országgyűlési képviselőket mentelmi jog illeti meg annak érdekében, hogy tevékenységüket zavartalanul végezhesék. A mentelmi jognak két formája van: a képviselők felelősségmentessége és a sérthetetlensége. A szólásszabadság biztosítéka, hogy a képviselőt és a volt képviselőt nem lehet felelősségre vonni a megbízatása gyakorlása során általa közölt tény vagy vélemény miatt, illetőleg szavazatáért (felelősségmentesség). A mentelmi jog azonban nem terjed ki a polgári jogi felelősségre és a törvényben meghatározott néhány bűncselekményre. A törvény szerint a képviselőt csak tettenérés esetén lehet őrizetbe venni, és ellene csak az Országgyűlés előzetes jóváhagyásával, azaz a mentelmi jog felfüggesztésével lehet büntető-, valamint szabálysértési eljárást indítani vagy folytatni, továbbá kényszerintézkedést alkalmazni (sérthetetlenség). A mentelmi jog nem terjed ki a közigazgatási eljárásra (például az igazoltatásra.) A szabálysértési eljárást kivéve a képviselő nem mondhat le a mentelmi jogáról, és azt köteles mindenki tiszteletben tartani. Az Országgyűlés a képviselő mentelmi jogát a plenáris ülésen jelen levő képviselők kétharmadának szavazatával függesztheti fel. 1990 óta közvádas ügyekben az Országgyűlés – kevés kivétellel – felfüggesztette a képviselő mentelmi jogát és ezzel utat engedett a bírósági eljárásnak, a magánvádas becsületsértés és rágalmozás esetében azonban nem. Az ilyen feljelentéseket ugyanis a képviselői munka akadályoztatásának tekintette. Az új ciklusban azonban ez a gyakorlat megváltozott. Ha az Országgyűlés fenntartja a mentelmi jogot, az ügy akkor sem évül el. Amikor a képviselő megbízatása megszűnik, már nem védi a mentelmi jog, ellene megindítható a büntetőeljárás és el is marasztható. Nyilatkozatáért, szavazatáért azonban a volt képviselőt sem lehet felelősségre vonni, a mentelmi jog az utólagos megtorlástól is védi. 2019-ig a mentelmi jog a képviselőjelöltet is megillette, ma már csak a képviselőket védi.

Összeférhetetlenség

Az Országgyűlésről szóló törvény és más törvények összeférhetetlenségi szabályokat állapítanak meg. Az összeférhetetlenség azt jelenti, hogy a képviselők e megbízatásuk mellett meghatározott tisztséget nem tölthetnek be, illetőleg bizonyos tevékenységeket nem folytathatnak. Célja, hogy biztosítsa a törvényhozói munka függetlenségét, elejét vegyék a nemkívánatos befolyásolásnak, a különböző tisztségek és megbízatások összefonódásának.

Az országgyűlési törvény 2014-től kezdődően a korábbiaknál szigorúbb összeférhetetlenségi szabályokat állapított meg. A képviselői megbízatás összeegyeztethetetlen minden más állami, önkormányzati és gazdasági tisztséggel vagy megbízatással. Így például a képviselő a 2014-es

önkormányzati választások után már nem lehet polgármester. A képviselő más kereső foglalkozást nem folytathat, és egyéb tevékenységéért – a tudományos, oktatói, művészeti, lektori, szerkesztői tevékenységet kivéve – díjazást nem fogadhat el. A „hivatali összeférhetetlenségnél az Országgyűlésről szóló törvény már nem azt szabályozza, hogy milyen tisztség összeférhetetlen a képviselőséggel, hanem azt a kevés kivételt, ahol az megengedhető. A képviselő betölthet kormánytisztséget: lehet miniszterelnök, miniszter vagy államtitkár. A törvény a korábbiaknál szigorúbb gazdasági összeférhetetlenségi szabályokat állapít meg. Meghatározza azokat az eseteket is, amikor a képviselő méltatlanná válik arra, hogy az Országgyűlés tagja legyen, így például, ha a közügyektől eltiltás vagy jogerős szabadságvesztés miatt elvesztette választójogát. A törvény felsorolja azokat a tevékenységeket is, amelyek összeférhetetlenek a képviselőséggel. Így például nem járhat el az állam, a központi költségvetési, illetve államigazgatási szerv, vagy állami tulajdonban álló gazdálkodó szervezet jogi képviselőjeként, szakmai vagy üzleti ügyben nem hivatkozhat képviselői minőségére, illetve nem szerezhethet, illetőleg használhat fel jogosulatlanul bizalmas információkat. A képviselő köteles meghatározott időn belül megszüntetni az összeférhetetlenséget, s ha ezt nem teszi, az Országgyűlés megfoszthatja mandátumától.

Vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettség

A képviselőknek 1997 óta vagyonynyilatkozatot kell tenniük, amely lehetővé teszi a vagyoni, jövedelmi és gazdasági érdekeltségi viszonyaik átláthatóságát. Ez a kötelezettség kiterjed a velük közös háztartásban élő házastársukra, élettársukra és gyermekükre is. A vagyonynyilatkozatot az eskütételt követően, majd évente és végül a ciklus végén kell megtenniük, ez utóbbi elmulasztása esetén nem kaphatnak végkielégítést. A képviselők vagyonynyilatkozatát nyilvánosságra kell hozni, 2005-től az Országgyűlés honlapján ezeket bárki megtekintheti. A hozzátartozók vagyonynyilatkozata nem nyilvános. (Egyébként a közjogi tisztségviselők többsége, így a köztársasági elnök, az alkotmánybírák, az ombudsman, az ÁSZ elnöke is, alapvetően a képviselők vagyonynyilatkozatára vonatkozó szabályok szerint tesz vagyonynyilatkozatot.)

A képviselők javadalmazása

Más parlamentekhez hasonlóan 1990-től a tiszteletdíj és egyéb juttatások révén, Magyarországon is törvény biztosítja a képviselők anyagi függetlenségét. 2014-től az Országgyűlésről szóló törvény gyökeresen átalakította a képviselők javadalmazásának rendszerét.

A legfontosabb változások a következők voltak:

- a képviselő havi tiszteletdíja a nemzetgazdasági havi átlagos bruttó kereset² háromszorosa, így ennek megfelelően évente emelkedik. 2025 márciusától bruttó 2 002 ezer forint, egy bizottsági tagsággal együtt 2 402 ezer Ft;
A tiszteletdíj (dualizmus kora óta hagyományos) elnevezése megtévesztő lehet, ez valójában fizetés, amely után természetesen adót és járulékokat kell fizetni a képviselőknek is.
- a képviselő közlekedéséhez üzemanyagkártyát kap,

² A nemzetgazdasági havi átlagos bruttó keresetet a KSH állapítja meg évente. 1990 és 2018 között ciklusonként nőtt (vagy nem nőtt) a tiszteletdíj, ezt követően már évente emelkedik. (Lásd a Függelékben található táblázatot.)

- a Budapesten lakástulajdonnal nem rendelkező képviselőt maximum 50 négyzetméteres alapterületű lakás-vagy szállodahasználat illeti meg; (Erre jelenleg maximum 701 ezer forint fordítható.),
- a Hivatal Budapesten vagy vidéken, megfelelően felszerelt irodát bérel számára (maximum 2 002 ezer forint),
- mobiltelefon-szolgáltatást vehet igénybe (maximum 88 ezer forint erejéig),
- tevékenységét az Országgyűlés Hivatala által finanszírozott munkatársak segítik (erre maximum 6 607 ezer forintos keret használható fel). Különösen a listán megválasztott képviselők ezt a lehetőséget frakciójuk hivatalának engedik át.

Ha a képviselő megbízatása megszűnik, és eleget tesz vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettségének, háromhavi tiszteletdíjának megfelelő összegű ellátásra jogosult (végkielégítés).

A képviselők munkájának és a frakciók működésének feltételei 1990 óta folyamatosan javultak és egyre jobban megfelelnek egy modern parlamenttel szemben támasztott követelményeknek.

A nemzetiségi szószólók jogai és kötelességei

A 2018-as, majd a 2022-es választásokon csak a német nemzetiség képviselőjelöltje szerzett mandátumot, de a további 12 nemzetiség képviselőjelöltjének ez nem sikerült, így őket nemzetiségi szószólók képviselik az Országgyűlésben. A szószólók tevékenységüket a köz és az adott nemzetiségek érdekében végzik, e tekintetben ők sem utasíthatók. Jogaik jóval szűkebb körűek, mint a (nemzetiségi) képviselőké.

Nem választhatók meg az Országgyűlés tisztségviselőinek és nem alakíthatnak frakciót. A szószóló csak a Magyarországi Nemzetiségek Bizottságának munkájában vehet részt szavazati joggal, más bizottságokban csak a tanácskozási jog illeti meg. Az Országgyűlés ülésén csak a nemzetiségek érdekeit érintő napirendi pontok vitájában szólalhat fel, de szavazati joga nincs. Törvényjavaslatot nem nyújthat be csak határozati javaslatot, továbbá módosító indítványokat a nemzeti kisebbségek érdekeit, jogait érintő más határozati javaslatokhoz. Nem interpellálhat, de kérdést tehet fel a nemzetiségek érdekeit, jogait érintő ügyekben, és a képviselőkhöz hasonlóan napirend után rendkívüli ügyben felszólalhat. A nemzetiségi szószólók anyanyelvükön szólalhatnak fel, nyújthatnak be indítványt és tehetnek esküt. A törvény a képviselőkhöz hasonlóan a szószólókra is összeférhetetlenségi szabályokat ír elő és őket is megilleti a mentelmi jog.

Az Országgyűlés Hivatala

A mai hivatalszervezet története 1989-ig vezethető vissza. Ebből az intenzívebb törvényalkotásból is fakadó új igények kielégítésére a parlament az Országgyűlés Irodájának helyébe egy korszerűbb hivatalszervezetet hozott létre, az Országgyűlés Hivatalát. A rendszerváltást követően feladatai folyamatosan bővültek, szervezete differenciáltabbá vált és létszáma is növekedett. 2013-tól a Hivatalt az Országgyűlés átszervezte, élére új vezetőt állított, a főigazgatót. Az Országgyűlés Hivatala az Országgyűlés munkaszervezete, amely szervezési, ügyviteli és üzemeltetési feladatokat lát el. Segíti az Országgyűlést, a tisztségviselőket, a bizottságokat és meghatározott feladatkörökben a képviselők munkáját. Itt több mint 700-an dolgoznak. Emellett a kilenc párt képviselőcsoportja a képviselők számához igazodó létszámú frakcióhivatalt is működtet, összesen 256 munkatárssal. Az Országgyűlésről szóló törvény lehetővé teszi továbbá, hogy a képviselők tevékenységét az Országgyűlés Hivatala által fizetett

munkatársak segítsék. Az Országgyűlés tisztségviselői és a frakciók szakértőket is foglalkoztathatnak. (A bizottságok is, de szakértői díjat ezért már nem fizetnek.)

A Hivatal feladatait az Országgyűlésről szóló törvény és a határozati házszabályi rendelkezések határozzák meg. A Hivatalt az Országgyűlés elnöke irányítja, megállapítja a Szervezeti és Működési Szabályzatát, kinevezi és felmenti vezetőit. Az Országgyűlés Hivatalát főigazgató vezeti. Helyettesei a törvényhozási, valamint a gazdasági és működtetési főigazgató-helyettes. Az Országgyűlés Hivatala különböző szervezeti egységekre tagozódik: Elnöki Titkárság, Törvényhozási Igazgatóság, Gazdasági és Működtetési Igazgatóság, Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság, Külügyi Igazgatóság, továbbá a Sajtóiroda. Az Igazgatóságok főosztályokra, illetőleg (15 fő alatt) irodákra tagolódnak.

A Hivatalban a legkülönbözőbb szakemberek dolgoznak együtt. Az Országgyűlés törvényalkotó munkáját, a plenáris és bizottsági üléseit elsősorban jogászok és igazgatásszervezők készítik elő és szervezik meg. A külügyekkel, társadalmi kapcsolatokkal, továbbá a parlamenti sajtótevékenységgel az adott terület szakértői foglalkoznak: nemzetközi és európai uniós ügyekben járatos külügyes és protokollszakemberek, rendezényszervezők, sajtószakemberek. A Hivatal munkatársai között található az egyedi értékeket hordozó Országház épületével, annak fenntartásával, felújításával és az Országgyűlés működtetésével kapcsolatos teendőket szervező-koordináló mérnökök, pénzügyi szakemberek, informatikusok, de dolgoznak itt a régi mesterek fogásait is jól ismerő asztalosok, kárpitosok, bádigosok. A Hivatal munkatársai a világbajnokságokon rendszeresen első díjakat szerző parlamenti gyorsírók is. A Hivatalhoz tartoznak továbbá a tekintélyes múlttal rendelkező Országgyűlési Könyvtár és az újra létrehozott múzeum, továbbá a közönségszolgálat munkatársai. A legtöbben a parlamenti idegenvezetőkkel és a közönségszolgálatlal foglalkozó munkatársakkal találkoznak, hiszen az Országház Magyarország legtöbbet látogatott épülete.

Az Országgyűlési Őrség

Az Országgyűlési Őrség, amelyet az Országgyűlésről szóló törvény hozott újból létre, 2013-ban kezdte meg működését. Elődje az 1912-től 1949-ig működő Képviselőházi Őrség volt. Legfontosabb feladata az Országház és az Országgyűlés Irodaházának védelme, biztonságának garantálása, továbbá a beléptetésre és az ott tartózkodásra vonatkozó házelnöki rendelkezések betartatása. Az Őrség protokolláris, díszelgési feladatokat is ellát. Az ülésről kitiltott képviselőt – ha nem tesz eleget a felhívásnak – az ülésvezető elnök az Őrséggel vezettet ki. Ilyen fegyelmi ügy eddig nem volt, így a kivezetetésre sem volt szükség. Az Országgyűlési Őrséget a házelnök irányítja az általa kinevezett parancsnok útján. Az Őrség rendészeti szerv, így nem a Hivatal része, külön költségvetése van.

AZ ORSZÁGGYŰLÉS FELADATAI

Az Országgyűlés legfontosabb feladatköre az alkotmányozás, a törvényalkotás és a kormány ellenőrzése. Emellett a parlament választja meg az állam legfontosabb közjogi tisztségviselőit, így például a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt, az Alkotmánybíróság és a Kúria elnökét, a legfőbb ügyészt, valamint az ombudsmant és helyetteseit.

Amíg a kormánypárti frakciók (és a kormány) a nagyobb hangsúlyt a törvényalkotásra helyezi, az ellenőrzés elsősorban az ellenzéki frakciók számára fontos. A házszabályi rendelkezések erre figyelemmel egyes ellenőrző intézmények (így az azonnali kérdés és a politikai vita) esetében „kedveznek” a kisebbségnek (ellenzéknek).

Fontos feladatai vannak az Országgyűlésnek a külpolitika, a honvédelem, a kivételes jogrend bevezetése, a nemzetbiztonság, az igazságszolgáltatás, a közrend és közbiztonság, a gazdaság, a közpénzügyek, az egészségügy, az oktatás, a kultúra, továbbá az állampolgárok életviszonyait meghatározó számos más területen is. A kivételes jogrend (válsághelyzetek miatti) bevezetésével a 2020-ben kezdődött Covid-járvány, 2022-ben pedig a szomszéd országban zajló orosz–ukrán háború miatt szembesülhettünk.

Alkotmányozás

Az Országgyűlés Magyarországon nemcsak törvényhozó, hanem alkotmányozó hatalom is. (Számos országban az alkotmányozó nemzetgyűlés révén a két funkció különválnak.) Az Alaptörvény elfogadásához és a módosításához is az összes képviselő kétharmadának szavazata kell.

Az 1989 őszén hatalmon lévő kommunista párt, a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) és az új ellenzéki pártok részvételével zajló Nemzeti Kerekasztal-tárgyalások politikai megállapodásainak megfelelően az Országgyűlés alapvetően módosította a szocialista rendszer alkotmányát. A régi szerkezetben ugyan, de minőségileg új, a demokratikus jogállam értékein nyugvó normákat alkotott, megteremtette a köztársaság közjogi kereteit, és teljeskörűen biztosította az emberi jogokat. Ezt az alkotmányt (amely továbbra is az 1949. évi XX. törvény volt) ideiglenesnek szánták. Az új Alkotmány elfogadását az 1990-es szabad választások eredményeként megalakuló Országgyűlés feladatának tekintették. Az átmenetinek szánt alkotmány azonban tartós maradt. Nem született meg az új alaptörvény, ehelyett a „folyamatos alkotmányozás” vált jellemzővé. Az Országgyűlés húsz év alatt harmincnégy alkalommal módosította az Alkotmányt. Az alkotmányfejlődés két fő pilléren nyugodott: az Országgyűlés által elfogadott alkotmánymódosításokon és az Alkotmánybíróság alkotmányfejlesztő tevékenységén (az ún. „láthatatlan alkotmányon”).

A 2010 májusában megalakult Országgyűlés – amelyben a kormánypárti frakcióknak több mint kétharmados többségük volt – új alkotmány elfogadását tűzte ki célul. A parlament húsz éves adósságát törlesztve 2011 áprilisában fogadta el az új alkotmányt, Magyarország Alaptörvényét, amely 2012. január 1-jén lépett hatályba. Az Alaptörvényt eddig tizenöt alkalommal módosította az Országgyűlés. A legjelentősebb a 2013-ban elfogadott negyedik módosítás volt. Ez váltotta ki a legnagyobb visszhangot itthon és külföldön is.

Az alkotmányos jogrendszert az Alaptörvény által meghatározott 36 tárgykörben úgynevezett sarkalatos törvények egészítik ki. Ezek a törvények az állami élet alapintézményeit (Országgyűlés, Alkotmánybíróság, Állami Számvevőszék, Magyar Nemzeti Bank, bíróság, ügyészség, rendőrség, honvédség, nemzetbiztonság, helyi önkormányzatok), továbbá egyes alapvető jogokat és köteleességeket (így például a választójogot, a sajtószabadságot, az egyesülési jogot, a személyes adatok védelmét, a családok védelmét, a honvédelmi kötelezettséget, valamint a közteherviselést, a nyugdíjrendszert, a nemzeti vagyon és a termőföld védelmét) szabályozzák. A sarkalatos törvények elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Magyarországon a kétharmados többséggel elfogadható törvényeket az 1989-es rendszerváltó alkotmány (módosítás) vezette be.)

A törvényalkotás

A parlamentek történetileg korábban kialakult, legfontosabb feladata a törvényalkotás. Különösen igaz volt ez az 1990. május 2-án megalakult Országgyűlés esetében. A rendszerváltozás történelmi feladata, a jogállamiság és a piacgazdaság intézményrendszerének kiépítése, illetve megszilárdítása, az egész jogrendszer új alapokra helyezése és folyamatos átalakítása előtérbe állította a törvényalkotást. Intenzitása a következő ciklusokban sem csökkent. 1990 és 2022 között az Országgyűlés 4739 törvényt fogadott el.

A 2010–2014-es ciklusban a második Orbán-kormány és az Országgyűlés több mint kétharmados kormánypárti többsége az új Alaptörvénnyel, a sarkalatos törvényekkel és a jogrendszer átalakításával Magyarország megújítását, a rendszer átalakítását kívánta elérni. A legtöbb törvény éppen ezért a 2010–2014-es ciklusban született, majdnem kétszer annyi, mint a rendszerváltó Országgyűlés 1990–1994-es ciklusában. Az új sarkalatos törvényeket is ekkor alkotta meg az Országgyűlés. A harmadik Orbán-kormány időszakára a jogrendszer lényeges elemeinek megújítása befejeződött. Ma már nagyon kevés 2010 előtt született törvény van hatályban, ha van is ilyen, azt is módosította az Országgyűlés. Ez azonban nem jelenti azt, hogy Országgyűlésnek ne lennének még fontos törvényalkotási feladatai a jogrendszer kiegészítésében vagy módosításában.

Az Országgyűlés a társadalmi-gazdasági viszonyok új és új területeire terjesztheti ki a törvényi szabályozást, s ha valamiről már törvényt alkotott, azt csak törvény módosíthatja.

1990 óta több mint ötezer törvényt fogadott el. Az egyes országgyűlési ciklusokban az alábbiak szerint alakult az elfogadott törvények száma és megoszlása:

<i>ciklus</i>	<i>új törvény</i>	<i>törvénymódosítás</i>	<i>összesen</i>
<i>1990–1994</i>	<i>219</i>	<i>213</i>	<i>432</i>
<i>1994–1998</i>	<i>264</i>	<i>235</i>	<i>499</i>
<i>1998–2002</i>	<i>273</i>	<i>187</i>	<i>460</i>
<i>2002–2006</i>	<i>262</i>	<i>311</i>	<i>573</i>
<i>2006–2010</i>	<i>263</i>	<i>326</i>	<i>589</i>
<i>2010–2014</i>	<i>321</i>	<i>538</i>	<i>859</i>
<i>2014–2018</i>	<i>221</i>	<i>509</i>	<i>730</i>
<i>2018–2022</i>	<i>237</i>	<i>360</i>	<i>597</i>
<i>2022–2026*</i>	<i>125</i>	<i>173</i>	<i>298</i>
<i>1990–2022 összesen</i>	<i>2185 (43,4%)</i>	<i>2852 (56,6%)</i>	<i>5037 (100%)</i>

* 2022. májustól 2024. decemberig.

A törvényalkotási eljárás

Az Alaptörvény szerint a köztársasági elnök, a kormány, minden országgyűlési bizottság és bármely képviselő kezdeményezhet törvényt. A törvények kezdeményezésében a kormánynak van a legfontosabb szerepe. Az általa benyújtott törvényjavaslatokból születik a legtöbb törvény.

A benyújtott törvényjavaslatok, valamint az elfogadott törvények száma és megoszlása

Indítvány	Benyújtó*	2018-2022			
		benyújtott		elfogadott	
		száma	megoszlása	száma	megoszlása
Törvény	Kormány	536	53,4%	525	87,9%
	Bizottság	16	1,6%	16	2,7%
	Kormánypárti képviselők	54	5,4%	52	8,7%
	Ellenzéki képviselők	396	39,6%	4	0,7%
	Kormánypárti és ellenzéki képviselők közösen	0	0,0%	0	0,0%
	Köztársasági elnök	0	0,0%	0	0,0%
	Összesen	994	100,0%	597	100,0%

* A független képviselők által benyújtott indítványok az ellenzéki frakciók képviselőinek adatai között szerepelnek.

A törvényalkotás parlamenti folyamata és módszere Magyarországon is évszázados tapasztalatokra épül. Lényeges eleme a bizottságok előkészítő szerepe, az általános és részletes vitára elkülönülő tárgyalási mód, a képviselőket és a bizottságokat megillető módosító javaslattevési jog, továbbá a „kétfordulós” szavazás (előbb a módosító javaslatokról, majd a törvényjavaslat egészéről). Ez lehetővé teszi a törvényalkotás során elkövetett hibák kijavítását.

Az új határozati házszabályi rendelkezések a 2014. májusi alakuló üléstől új törvényalkotási eljárást vezettek be, amely lényegesen eltér a korábbiaktól.

A legfontosabb változás, hogy a részletes vitát nem a plenáris ülésen, hanem az állandó bizottságokban folytatják le. Az állandó bizottságoknak döntő szerepük van a képviselők módosító javaslatainak elbírálásában. Amivel a bizottságok egyetértenek, azt saját módosító javaslatukként nyújtják be, és maguk is megfogalmaznak módosító javaslatokat, majd erről jelentést nyújtanak be. Módosító javaslataikat egy új, különleges jogállású bizottság, a Törvényalkotási Bizottság tárgyalja meg, azokról állást foglal, majd összegző módosító javaslatot és jelentést készít. Az állandó bizottságok jelentéseiről és a Törvényalkotási Bizottság összegző módosító javaslatairól a plenáris ülésen egy rövid vitát folytatnak a képviselők, majd szavaznak az összegző módosító javaslatokról, rögtön ezután a törvényjavaslat egészéről. Ha az ellentmondások, hibák kiküszöbölése miatt szükséges, az Országgyűlés – az előterjesztő javaslatára – elhalasztja a zárószavazást a következő ülésére.

A vita és a szavazási szakaszok tehát a következők:

Általános vita

a plenáris ülésen

Részletes vita

az állandó bizottságok ülésein

(az állandó bizottság dönt a képviselők módosító javaslatairól, módosító javaslatot és jelentést nyújt be)

Törvényalkotási Bizottság eljárása

(*dönt* a bizottságok módosító javaslatairól,
összegző jelentést és módosító javaslatot
készít)

Vita a bizottsági jelentésekről,
a kiegészítő összegző jelentésről
és az összegző módosító javaslatról

Szavazás az összegző módosító
javaslatról, ***zárószavazás***

a Törvényalkotási Bizottság ülésén

a plenáris ülésen

A kormány ellenőrzése

A törvényalkotás mellett az Országgyűlés másik fontos feladata a kormány és az általa irányított közigazgatás ellenőrzése.

A végrehajtó hatalom parlamenti ellenőrzése a kormány politikai felelősségéből következik. A kormány működéséért az Országgyűlésnek felelős. (Az Alaptörvény szerint egyébként a miniszterek nemcsak az Országgyűlésnek, hanem a miniszterelnöknek is felelősek). Az Országgyűlés megvonhatja bizalmát a kormánytól. Ez az eljárás az úgynevezett konstruktív bizalmatlansági indítvány, amellyel a képviselők abszolút többsége oly módon szünteti meg a hivatalban lévő miniszterelnök és vele a kormány megbízatását, hogy egyben új miniszterelnököt választ.

Az Alaptörvény már nem írja elő, hogy az Országgyűlésnek – a miniszterelnök megválasztásakor – el kell fogadnia a kormány programját. A kormány tevékenységének ellenőrzése így már nem épülhet a programban foglaltak számonkérésére.

A parlamenti ellenőrzést gyakorolhatja a plenáris ülés, a bizottságok és az egyes képviselők. Az Országgyűlés az ellenőrzést az erre szakosodott, felügyelete alatt álló szervezetek, az Állami Számvevőszék és az alapvető jogok biztosa (az ombudsman) révén is gyakorolja.

A plenáris ülésen

Az ellenőrzés fontos eszköze a kormány beszámolóinak, jelentéseinek megvitatása és azok elfogadása. Az Alaptörvény és a különböző törvények széles körben írják elő beszámolási kötelezettséget. Az Országgyűlés elsősorban a kormányt ellenőrzi, de ellenőrző tevékenysége kiterjed mindazon szervekre, amelyek beszámolási kötelezettséggel tartoznak a parlamentnek. Vezetőjüket többnyire az Országgyűlés választja meg. Ilyen szerv az Állami Számvevőszék, a Médiatanács, illetve ilyen személyek a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, az Országos Bírósági Hivatal elnöke és az ombudsman. Egyes beszámolókat az Országgyűlés, másokat viszont – a plenáris ülés tehermentesítése érdekében – a bizottságok tárgyalnak meg és döntenek elfogadásukról.

A rendszerváltozást követően alakította ki az Országgyűlés a politikai vita intézményét, amelyet mind a kormány, mind a képviselők együtöde kezdeményezhet. Így a kisebbségben lévő ellenzék is megválaszthatja a témát, és azt az Országgyűlésnek napirendjére kell tűznie. A politikai vita tárgya a választott témakörben a kormány politikája. Olyan eszköz ez, amely révén az ellenzék – esetenként – érdemben alakíthatja az Országgyűlés „politikai napirendjét”, meghatározva, hogy miről folytasson vitát a Ház. 1990 óta összesen 100 politikai vitát folytatott

az Országgyűlés. A viták 73%-át az ellenzéki képviselők, 27%-át a Kormány, illetve a kormánypárti képviselők kezdeményezték.

A zárszámadási törvény elfogadásával az Országgyűlés ellenőrzi és jóváhagyja, hogy a kormány miként hajtotta végre az előző évben elfogadott költségvetési törvényt. Ehhez az Állami Számvevőszék jelentése ad segítséget.

A bizottságokban

Az állandó bizottságok révén megvalósuló ellenőrzésnek is fontos eleme a különböző beszámolók, jelentések és tájékoztatók megvitatása. A bizottságok határozati javaslatot nyújthatnak be az Országgyűlésnek, amelyben a beszámoltatással összefüggésben intézkedéseket kezdeményeznek. A bizottságok kinevezésük előtt meghallgatják a miniszterjelölteket és szavaznak arról, hogy támogatják-e kinevezésüket, majd évente meghallgatják e minisztereket végzett munkájukról. Meghatározott témakörökben a bizottsági tagok egyötödének (azaz a kisebbség) kezdeményezésére, a bizottság többségi döntésével meghallgathatják a minisztereket és a központi közigazgatási szervek vezetőit.

Az állandó bizottságoknak csupán egyik feladata az ellenőrzés, a vizsgálóbizottságokat viszont kifejezetten ellenőrzés céljából hozza létre az Országgyűlés. Feladata a közérdekű ügyek kivizsgálása.

A képviselők által

A plenáris ülésen az egyes képviselők által gyakorolható ellenőrzés hagyományos parlamenti eszköze az interpelláció, 1987 óta a kérdés, 1994-től pedig az azonnali kérdés. Interpellációjában a képviselő nem csupán felvilágosítást, magyarázatot kér egy-egy ügygel, esetleg mulasztással kapcsolatban a minisztertől, hanem a probléma megoldása érdekében intézkedéseket is sürget.

Az interpelláció különleges súlyát az adja meg, hogy az arra adott válaszról (ha azt a képviselő nem fogadta el) az Országgyűlés dönt. Ha nem fogadja el a választ, az interpelláció bizottsági jelentés formájában ismét a plénum elé kerül. Interpellációt csak a kormány tagjaihoz lehet intézni. Írásban előre megfogalmazott kérdést, illetőleg szóban feltett azonnali kérdést a kormány tagjain kívül a legfőbb ügyészhez, az Állami Számvevőszék elnökéhez, az alapvető jogok biztosához és a Magyar Nemzeti Bank elnökéhez lehet intézni. Az erre adott válasz elfogadásáról az Országgyűlésnek nem kell döntenie. Az ellenzéki képviselők több interpellációt, kérdést és azonnali kérdést tehetnek fel, mint a kormánypártiak.

A képviselőknek egyéb eszközeik is vannak a kormány ellenőrzésére. Ilyen a napirenden kívüli felszólalás, s különösen az ülésnap elején elhangzó napirend előtti felszólalás. Ez a frakcióvezetőket (vagy a frakció általuk megjelölt tagját) illeti meg, míg a napirend után bármely képviselő felszólalhat. Ilyenkor szólalhatnak fel például a független képviselők és a nemzetiségi szószólók is. Ezekre a felszólalásokra a kormány tagja reagálhat. Ez nem kötelező, de szokás. A miniszterelnököt és a minisztereket is megilleti a napirenden kívüli felszólalás lehetősége, erre viszont a frakcióvezetők reagálhatnak.

Közjogi tisztségviselők megválasztása

A különböző hatalmi ágak létrejötté (törvényi szabályozás) és vezetőik megválasztása a parlamenthez kötődik. Az Alaptörvény szerint az Országgyűlés feladata, hogy megválasztja a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt, az Alkotmánybíróság tagjait és elnökét, a Kúria

elnökét, a legfőbb ügyészt, az alapvető jogok biztosát és helyetteseit, valamint az Állami Számvevőszék elnökét. Sarkalatos törvények alapján az Országgyűlés választja meg az Országos Bírósági Hivatal elnökét, a Médiatanács elnökét és tagjait, a Nemzeti Választási Bizottság hét tagját és három póttagját, a Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottságának elnökét és tagjait, törvény alapján pedig a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnökét és két tagját. A részletes szabályokat (a jelölésről, a szavazás módjáról, a szükséges szavazati arányról és a jelöltek bizottsági meghallgatásáról) az Országgyűlésről szóló törvény, vagy külön törvény rögzíti.

Azzal, hogy az Országgyűlés választja meg a közjogi tisztségviselőket, demokratikus legitimitást biztosít számukra, mivel megbízatásukat a nép által választott népképviselői szervtől kapják. A választás nem teremt alá-fölé rendeltségi viszonyt az Országgyűlés és a megválasztott között. A legtöbb esetben azonban a parlament ellenőrzi az adott szerv tevékenységét. A köztársasági elnök és az Alkotmánybíróság kivételével ugyanis az Országgyűlés által választott közjogi tisztségviselők beszámolási kötelezettséggel tartoznak a parlamentnek.

A köztársasági elnök jelöléséhez a képviselők legalább egyötödének írásbeli ajánlása szükséges. Több jelöltet is lehet állítani.

Az Országgyűlés által választott közjogi tisztségviselők többségét, így a miniszterelnököt, a Kúria és az Országos Bírósági Hivatal elnökét, a legfőbb ügyészt és az alapvető jogok biztosát, valamint a Nemzeti Választási Bizottság tagjait a köztársasági elnök jelöli. A hatáskörrel rendelkező bizottságok jelölik az Alkotmánybíróság elnökét és tagjait, az Állami Számvevőszék elnökét, valamint a Médiatanács tagjait. A frakciók jelölik a Magyar Nemzeti Bank Felügyelő Bizottsága elnökét és tagjait, továbbá a Közszolgálati Közalapítvány kuratóriumának tagjait.

Az Országgyűlés által választott állami vezetők többségét megválasztásuk előtt a hatáskörrel rendelkező bizottságok meghallgatják, és a javaslatot véleményezik. Nem előzi meg bizottsági meghallgatás a köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Országgyűlés tisztségviselői és a Média Tanács elnökének megválasztását. A meghallgatáson a jelölt bemutatkozik, majd válaszol a bizottság tagjainak kérdéseire. A meghallgatást követően a bizottságok rendszerint szavaznak a jelölt támogatásáról, a miniszterjelöltek esetében ezt a házszabály rendelkezése elő is írja.

A vezető közjogi tisztségviselők megválasztását az Alaptörvény és a különböző törvények rendelkezésein túl az Országgyűlésről szóló törvény szabályozza. A személyi javaslatokról az Országgyűlés vita nélkül határoz.

Mivel e közjogi tisztségeket az Országgyűlés tölti be, a megválasztás legfontosabb tényezője a bizalmi elv. A bizalom a megkívánt szavazati aránytól és a parlamenti erőviszonyoktól függően, ha nincs kétharmados többség, a kormánypárti és ellenzéki oldal konszenzusán vagy csak a többség támogatásán nyugszik.

Változatos képet mutat a megválasztáshoz szükséges parlamenti többség meghatározása. A köztársasági elnök esetében ez különösen sajátos. A szavazás legfeljebb kétfordulós lehet, ahol az első fordulóban a megválasztáshoz abszolút kétharmados többség szükséges, míg a második fordulóban elegendő a szavazatok többségének elnyerése, függetlenül attól, hogy a szavazásban hányan vettek részt. A legtöbb vezető közjogi tisztségviselő esetében a megválasztás feltétele az összes képviselők legalább kétharmadának igen szavazata (pl. az Alkotmánybíróság elnökénél és tagjainál, az ombudsmannál, a Kúria és az Országos Bírósági Hivatal elnökénél, a legfőbb ügyésznél, az Állami Számvevőszék elnökénél). A Médiatanács elnökét és tagjait, valamint a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnökét és két

tagját a *jelenlévő* képviselők kétharmadának szavazatával választja meg a T. Ház. A megválasztott közjogi tisztségviselők az Országgyűlés előtt esküt, illetőleg fogadalmat tesznek.

A vezető közjogi tisztségviselők megbízatása – a miniszterelnök kivételével – az országgyűlési ciklusnál hosszabb időszakra szól. Az Alaptörvény egyes vezető közjogi tisztségviselők megbízatását a korábbi alkotmányos szabályozásához képest hosszabb időben állapította meg. A köztársasági elnököt továbbra is 5 évre, az alapvető jogok biztosát és helyetteseit 6 évre, a Kúria és az Országos Bírósági Hivatal elnökét, a legfőbb ügyészt, a Médiatanács elnökét és tagjait azonban már 9 évre, az Alkotmánybíróság elnökét és tagjait, továbbá az Állami Számvevőszék elnökét pedig 12 évre választja meg a parlament. Az Alkotmánybíróság elnökének megbízatása alkotmánybírói hivatala lejártáig tart. A vezető közméltóságok többsége e tisztségre rendszerint újraválasztható.

A KORMÁNY BEFOLYÁSA AZ ORSZÁGGYŰLÉSRE

A parlamentáris kormányzásban, így nálunk is, az Országgyűlés ellenőrzi a kormányt, de a kormánynak is számos lehetősége van arra, hogy befolyásolja az Országgyűlés működését, döntéseit. A legfontosabb az, hogy a kormánypárti képviselők révén a kormánynak többsége van az Országgyűlésben. Ez ebben a ciklusban is több mint kétharmados többséget jelent. A parlamenti többséget – frakcióikon keresztül – a kormány irányítja.

Kormányprogramot ugyan ma már nem fogad el az Országgyűlés, de szokás, hogy az ülésszakok elején a miniszterelnök felszólal, áttekinti az ország helyzetét és vázolja a következő félévben megvalósítandó kormány-célkitűzéseket is. Az üléseken, a napirend előtt bármikor felszólalhat, ahogyan a miniszterek is. Az Országgyűlés törvényalkotó tevékenységét a kormány ülésszakonként benyújtott törvényalkotási programja határozza meg. A parlament legtöbbször a kormány által benyújtott törvényjavaslatokat tárgyalja meg és fogadja el, ezt a képviselők kormánypárti többsége biztosítja. A képviselői indítványokat az Országgyűlés nem köteles megtárgyalni, a kormány előterjesztéseit azonban igen. A kormány közvetett módon (a kormánypárti frakciók, illetőleg a házelnök révén) alakítja a plenáris és bizottsági ülések napirendjét. Egyébként a miniszterelnök, továbbá a miniszterek (államtitkárok) egy része is képviselő. A kormány tagjai állandóan részt vehetnek és felszólalhatnak a plenáris és a bizottsági üléseken. Az állandó bizottságokban is a kormánypárti képviselők vannak többségben.

Az Országgyűlés és a Kormány viszonyában új helyzetet teremtett 2020 márciusában a Covid-járvány miatt bevezetett veszélyhelyzet, majd ezt követően az orosz–ukrán háború miatt 2022 májusában kihirdetett újabb veszélyhelyzet. Magyarországon egy rövid (négy és fél hónapos) időszaktól eltekintve, több mint öt éve veszélyhelyzet van érvényben.

Az Alaptörvény szerint a Kormány különleges jogrendben (ilyen a veszélyhelyzet is) rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvénytől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. Amíg korábban évente kétszer-háromszor annyi kormányrendelet jelent meg, mint ahány törvény, a veszélyhelyzetben ez az arány már a duplájára nőtt. A Kormány a veszélyhelyzeti rendeleteiről rendszeresen tájékoztatja az Országgyűlést. Az Országgyűlés veszélyhelyzetben is rendszeresen ülészik és törvényeket alkot.

AZ ORSZÁGGYŰLÉS MŰKÖDÉSE

Meddig tart az Országgyűlés megbízatása?

Az Országgyűlést a választópolgárok mintegy négy évre választják meg. Megbízatása az alakuló üléssel kezdődik és az új Országgyűlés alakuló üléséig tart. Ezt nevezzük ciklusnak. Az Országgyűlés megbízatása feloszlásával vagy feloszlásával is megszűnhet. Az Országgyűlés a jelenlévő képviselők többségének szavazatával kimondhatja feloszlását. A köztársasági elnök a választások egyidejű kitűzésével feloszthatja az Országgyűlést, ha nem sikerül kormányt alakítani. Az Alaptörvény szerint akkor is feloszthatja az Országgyűlést, ha március 31-ig nem fogadta el a költségvetést. Az Országgyűlés feloszlására, illetve feloszlására kormányválság esetén kerülhet sor, éppen ezért a célja az, hogy új választások kiírásával lehetőséget teremtsen egy új – a parlament többségének bizalmát élvező – kormány megalakítására. A rendszerváltozás, 1990 óta a köztársasági elnök még nem oszlatta fel az Országgyűlést és az Országgyűlés sem oszlatta fel magát.

Az Országgyűlés ülősszakai, ülései és munkarendje

Az Országgyűlés működéséről szólva különbséget kell tenni az *ülősszak* és az *ülés* között. Az *ülősszak* az az időszak, amely alatt az Országgyűlés ténylegesen működik, ez idő alatt lehet plenáris vagy bizottsági üléseket összehívni. Az *ülés* az ülősszakon belül összehívott egy- vagy többnapos plenáris ülés. Az ülősszak és az ülés lehet „rendes” és rendkívüli. Az Országgyűlésről szóló törvény szerint az Országgyűlés évente két (rendes) ülősszakot tart:

- február 1-jétől június 15-ig és
- szeptember 1-jétől december 15-ig.

Rendkívüli ülősszakot vagy ülést kell összehívni a köztársasági elnök, a kormány vagy a képviselők egyötödének kérésére. Rendkívüli ülést a rendes ülősszak alatt is össze lehet hívni és nem csak akkor, ha az Országgyűlés egyébként nyári vagy téli szünetet tart. E lehetőséggel elsősorban az ellenzék él, de ha ezt a kormánytöbbség nem támogatja (rendszerint ez így van), a napirendet nem sikerül elfogadni, így az ülés elmarad. A napirend előtti felszólalások ugyan elhangzanak, de azokat az indítványokat, amelyek miatt az ülést összehívták, nem tárgyalják meg.

Az Országgyűlés munkarendjéről ülősszakonként (félévente) a Házbizottság foglal állást. Ha a frakciók között nincs egyetértés, erről az Országgyűlés dönt az ülősszakok elején, februárban, illetőleg szeptemberben. Az új házszabályi rendelkezések mind a hetes, mind a két- vagy háromhetes ülésezési rendet lehetővé teszik. Az Országgyűlés minden héten tart ülést úgy, hogy a két hétre elfogadott napirend alapján egyes ülőnapjaira az egyik, míg más napjá(i)ra a következő héten kerül sor.

Az ülést az Országgyűlés elnöke hívja össze. Napirendjére a Házbizottság vagy – ha a frakciók között ebben nincs egyetértés – az Országgyűlés elnöke tesz javaslatot. Ha valamelyik frakció vagy öt független képviselő ezzel nem ért egyet, javasolhatja a napirend módosítását. A napirend elfogadásáról az Országgyűlés dönt. Az ülések napirendjén az Országgyűlés előtt lévő törvényjavaslatok és más indítványok vitái és szavazásai, a beszámolók, jelentések tárgyalása, politikai vita, továbbá az interpellációk és kérdések szerepelnek.

A legtöbb európai parlamenthez hasonlóan a magyar Országgyűlés működését is a kormánypárti és az ellenzéki honatyák élénk, gyakran heves vitái jellemzik. Ez így is van rendjén: az Országgyűlésnek a közjogi mellett olyan politikai feladatai is vannak, mint hogy jelenítse

meg a társadalomban meglévő fontosabb politikai nézeteket és véleményeket. A parlamenti szópárbajok azonban meghatározott szabályok szerint, a szólásszabadságot biztosító, de a hatékonyság követelményét is érvényesítő eljárási rendben történnek. A képviselők nem beszélhetnek hosszan, hanem megszabott időkeretben. Felszólalásaik során – a hagyományoknak megfelelően – az Országgyűlést „Tisztelt Ház”-nak nevezik. Az Országgyűlés tárgyalási rendjét a határozati házszabályi rendelkezések állapítják meg.

Az ülés vezetése

Az ülést rendszerint az Országgyűlés elnöke nyit meg, így ő elnököl a napirend elfogadásánál. Az üléseket ezt követően az alelnökök vezetik. Ilyenkor az alelnökök is ülésvezető *elnökök*. A házelnök és az alelnökök jogai azonosak, az üléseket részrehajlás nélkül, a házszabályi rendelkezések alapján vezetik. Ha érdemben fel akarnak szólalni a vitában, az ülés vezetését át kell adniuk elnöktársuknak és az adott napirend további tárgyalása, illetve határozathozatala során csak akkor vezethetik az ülést, ha ehhez az Országgyűlés előzetesen hozzájárult. (Az Országgyűlés ehhez eddig mindig hozzájárult.) A pártatlanságot szolgálta 2014-ig az a házszabályi rendelkezés is, hogy az ülésvezető elnök csak szavazategyenlőség esetén szavazott. 2014-től az elnök is mindig szavazhat. Az üléseken a házszabályi rendelkezéseket egyedül az ülésvezető elnök értelmezheti, s ennek alapján oldja fel a konfliktusokat. Döntését az ülésen nem lehet vitatni, de az ülést követően az ügyrendi kérdésekkel foglalkozó bizottsághoz lehet fordulni „jogorvoslatért”.

Az Országgyűlés elnökének feladata az Országgyűlés tekintélyének megóvása, és rendjének fenntartása. E feladatok jórészt a plenáris üléshez kötődnek, így e jogkört az ülést vezető alelnökök is gyakorolják. Az Országgyűlésről szóló törvény 2012-ben a korábbiaknál szigorúbb fegyelmi jogkört vezetett be. Megőrizte a szövmegvonást és a rendreutasítást, de kiegészítette ezeket az ülésről való kizárással és a tiszteletdíj csökkentésével. A legsúlyosabb esetben (ha a képviselő fizikai erőszakot alkalmazott, vagy azzal fenyegetett) a kizárással együtt a képviselő jogainak gyakorlását is meghatározott időre fel lehetett függeszteni. Ez azt jelentette, hogy a képviselő nem vehetett részt az Országgyűlés ülésein és a bizottságok munkájában.

2020 februárjától még szigorúbb szabályokat és fegyelmi szankciókat vezetett be az Országgyűlés. Növelte a házelnök fegyelmi jogkörét, bevezette az azonnali hatályú *kitiltás* intézményét. A kitiltás a képviselői jogok gyakorlásának felfüggesztését is jelenti. A szavazás jogától azonban a kitiltott képviselőt sem lehet megfosztani. A nyílt szavazást megbízottja útján, a titkos szavazást egy kijelölt helyiségben gyakorolhatja. A legszigorúbb esetben a képviselőt már 60 naptári napra is kitilthatja a házelnök az Országházból és az Országgyűlés irodaházaiból. A legszigorúbb „pénzbüntetés” elérheti a hathavi tiszteletdíjnak megfelelő összeget. Az elmarasztalt képviselő a Mentelmi, összeférhetetlenségi, *fegyelmi* és mandátumvizsgáló bizottsághoz fordulhat jogorvoslatért, majd az Országgyűléstől kérheti a rá nézve hátrányos döntés hatályon kívül helyezését.

Szavazások

A parlamentek, így az Országgyűlés is kétféle szavazási módot alkalmaz, a nyílt és a titkos szavazást.

A nyílt szavazás rendszerint szavazatszámláló géppel történik. E szavazás nyilvánosságát az biztosítja, hogy az Országgyűlés honlapján bárki megnézheti, hogyan szavaztak a képviselők. Kivételesen (például a napirend elfogadásánál vagy egy-egy ügyrendi javaslatról való

döntéskor) kézfelemeléssel szavaznak a képviselők. A személyi döntéseket általában titkos szavazással (szavazólap alkalmazásával) hozza meg az Országgyűlés.

A parlament többnyire egyszerű többséggel, a jelenlévő képviselők több mint felének szavazatával dönt. A törvényjavaslatok zömét például egyszerű többséggel fogadja el a parlament. A határozatképességhez ilyenkor az szükséges, hogy a képviselők több mint fele jelen legyen az ülésen. Ha mind a 199 képviselői hely be van töltve, a határozathozatalhoz 100 képviselő jelenléte szükséges. A javaslatot az Országgyűlés elfogadta, ha a jelen lévő (a szavazásban részt vevő) képviselők több mint fele igennel szavazott. A képviselő szavazása során az „igen”, a „nem” vagy a „tartózkodom” lehetőségek között választhat.

Az Alaptörvény, az Országgyűlésről szóló törvény, illetőleg a határozati házszabályi rendelkezések esetenként a határozathozatalhoz szükséges többséget a fenti általános szabálytól eltérően állapítja meg. Magasabb szavazati arányhoz köti egyes törvényjavaslatok elfogadását és bizonyos tisztségek betöltését, továbbá egy-egy, a határozati házszabályi rendelkezésekben rögzített eljárással kapcsolatos döntést. Ez az úgynevezett minősített többséget igénylő döntés.

A minősített többség előírásának 1989-ben garanciális oka volt. A stabil alkotmányhoz fűződő érdekből következik, hogy az Alkotmány (ma Alaptörvény) elfogadásához és megváltoztatásához az *összes* országgyűlési képviselő kétharmadának szavazata kell. Volt idő, amikor ez biztosíték volt arra, hogy csak az ellenzékkel együttműködve lehessen alkotmányozni. A sarkalatos törvények elfogadásához a *jelenlévő* képviselők legalább kétharmadának szavazata szükséges. Általában ugyancsak minősített többség, az összes képviselő legalább kétharmadának szavazata kell a közjogi tisztségviselők megválasztásához is. Saját tisztségviselőit azonban az Országgyűlés egyszerű többséggel választja meg.

Kétharmados többség kell a törvényjavaslatok sürgős eljárásban történő tárgyalásához. A parlamenti ellenzéknek kedvez azon házszabályi rendelkezés, miszerint a határozati házszabályi rendelkezésektől az Országgyűlés csak a jelen lévő képviselők négyötödének szavazatával térhet el.

Az Országgyűlés ülésrendje az ülésteremben

Az Országgyűlés ülésterme a parlamentek többségéhez hasonlóan félköríves, ezért kiválóan megfelel a vita szempontjainak. A kormánypárti és az ellenzéki képviselők többsége egymással szemben ül. Arról, hogy az egyes frakciók hol, milyen sorrendben foglalnak helyet, a frakciók állapodnak meg. Az egyes képviselők helyét pedig a frakciók vezetői jelölik ki. Az első sorban ülnek a frakcióvezetők, az Országgyűlés alelnökei és a frakciók más vezető politikusai. Előttük a bársonyszékeken a kormány tagjai foglalnak helyet, a miniszterelnök által meghatározott sorrendben. Az Országgyűlés ülésrendjét az jellemzi, hogy jobb oldalon ülnek a kormánypárti, míg bal oldalon az ellenzéki frakciók képviselői és a függetlenek (leghátul). Külön helyük van az állandó meghívottaknak, a nemzetiségi szószólóknak és az Európai Parlament magyarországi képviselőinek.

Az Országgyűlés munkájának nyilvánossága

Az Országgyűlés képviseli az állampolgárok érdekeit, megjeleníti a társadalomban meglévő különböző politikai véleményeket és mindenkre kötelező törvényeket fogad el. Működésének egyik legfontosabb követelménye a nyilvánosság, ami biztosítja, hogy az

állampolgárok értesüljenek a közérdekű ügyekről, és nyomon követhessék, miként születnek az őket érintő döntések.

Az Országgyűlés ülései nyilvánosak. A Tisztelt Ház csak kivételes esetben, meghatározott feltételekkel tarthat zárt ülést. Ehhez a képviselők kétharmadának szavazata kell. Az elmúlt harminc évben zárt ülésre mindössze három alkalommal került sor honvédelmi ügyekben, de az elfogadott határozatokat az Országgyűlés nyilvánosságra hozta. 2013-tól a bizottságok ülései is nyilvánosak az érdeklődők számára.

Az állampolgárok is – igaz korlátozott számban – karzati vendégként részt vehetnek a plenáris ülésen. A vélemény- és tetszésnyilvánítástól azonban tartózkodniuk kell, hiszen nem lehetnek részesei a parlamenti vitának és nem is befolyásolhatják azt. A belépést a képviselők, illetőleg a frakciók biztosítják számukra.

Az Országgyűlés honlapján az egész ülésnapról élő televíziós közvetítés látható. A plenáris és a bizottsági ülésekről szó szerinti (szöveghű) jegyzőkönyv készül, amelyeket az Országgyűlés a honlapján is közzétesz. A jegyzőkönyvet az Országgyűlés Hivatalának kiváló gyorsírói készítik és a jegyzők hitelesítik.³

Az Országgyűlés internetes honlapja (www.parlament.hu) a parlamenti munka és egyben a tájékoztatás legfontosabb forrása és eszköze. Mivel a képviselőknek szánt információkhoz, adatokhoz az interneten bárki hozzáférhet, nagymértékben kibővült az Országgyűlés tevékenységének nyilvánossága. Az érdeklődők megismerhetik az Országgyűléshez benyújtott valamennyi előterjesztést, megtudhatják, miről tárgyal a parlament, hogyan születnek meg a törvények, milyen kérdéseket, interpellációkat tesznek fel a képviselők, és ezekre milyen választ kaptak, vagy azt, hogyan szavazott az Országgyűlés egy-egy előterjesztésről.

Az Országház nemcsak a parlamenti munka színtere, hanem valóban az „ország háza” és egyben a nemzet háza is. Egész évben különböző fórumoknak, hazai és nemzetközi konferenciáknak, tudományos fórumoknak, kulturális rendezvényeknek ad otthont. Visszatérő vendégek a határon túli magyarok is. Gyakran tartják itt tanácskozásaikat a különböző társadalmi és civil szervezetek. Az Országház az ünnepségek, a kitüntetések, a díjátadások és az azokat követő fogadások helyszíne is. Az elmúlt évszázadban az Országház kupolacsarnokában ravatalozták fel a kiemelkedő közjogi méltóságokat. 1993 decemberében Antall József miniszterelnöktől itt búcsúzatott el az öt gyászolók sokasága.

A Látogatóközpont kialakításával, az eddigieknél színvonalasabb szolgáltatást nyújtva évente félmillió hazai és külföldi vendég ismerkedhet meg az Országházzal. Ennek keretében megtekinthetik a 2014-ben újra megnyitott Országgyűlési Múzeumot, a kőtárat, az Országház építéstörténetét bemutató kiállítást, a Ház üléstermeit és tárgyalótermeit, magát az Országházat. Az Országház tárgyalótermei a kiegyezést követő időszak magyar történelme kiemelkedő politikusainak, házelnökeinek, miniszterelnökeinek neveit viselik. A Tisza Istvánról elnevezett teremben lehet újból megtekinteni az Országgyűlés elnökeinek arcképeit (házelnöki arcképcsarnok).

Az Országgyűlési Múzeum állandó kiállítása *A magyar törvényhozás ezer éve*, amely az országgyűlések történetét mutatja be az Árpád-kortól a rendszerváltozásig, a legmodernebb multimédiás eszközök felhasználásával, továbbá az *Országház története*, amely a Ház építését,

³ *A két világháború közötti Gyorsíró Iroda vezetőjének találó megfogalmazása szerint a gyorsírók „...formába gyúrnák, megfésülik a csapzott hajú beszédeket.”*

egyedülálló műszaki megoldásait tárja a látogatók elé. Az Országház eredeti szellőző alagútjában további két kiállítás várja a látogatókat. Az *In memoriam 1956. október 25: emlékhely és kiállítás* a Kossuth téri véres sortűzről emlékezik meg, a *Kőtárban* pedig az Országházon egykor elhelyezett köburkolatok és szoborelemek tekinthetők meg.

Az Országgyűlés Hivatalához tartozó Országgyűlési Könyvtár (www.ogyk.hu) nyilvános könyvtár, azaz nemcsak a képviselők igényeit elégíti ki, hanem a kutatók, egyetemisták és más érdeklődők tájékoztatását is ellátja. Fő gyűjtőköre a jog, az államtudomány, a politika és a történelem. Magyar és idegen nyelven több mint 700 000 kötet, 1050 folyóirat és hetilap, továbbá az egyedülálló Magyar Parlamenti Gyűjtemény és az Országgyűlés számos dokumentuma, adatbázisa várja az olvasókat, kutatókat.

Az Országgyűlés sokrétű tevékenységéről, múltjáról, a parlamentek nemzetközi gyakorlatáról számos magyar és idegen nyelvű országgyűlési kiadvány nyújt szélesebb körű ismereteket. (Az újabb kiadványok a Látogatóközpontban és a Könyvtárban megvásárolhatók.)

AZ ORSZÁGHÁZ

Az Országgyűlés Budapesten, a Duna-parton felépült Országházban ülésezik. Az Országház, bár alig több mint száztíz éves múlta tekint vissza, Budapest és az ország jelképévé vált, és egyben az alkotmányos magyar állam szimbóluma. Kiemelkedő idegenforgalmi látványosság, évente több mint félmillió hazai és külföldi látogatót fogad. Az Országház a világ harmadik legnagyobb parlamentje és a világ 10. legnépszerűbb turistalátványossága. Az Országház és környezete szerepel az UNESCO világörökségi listáján.

Akkori elnevezéssel az *állandó* Országház építésének terve a XIX. század utolsó negyedében született, amikor a nemzet életének emelkedő szakaszában volt. Építését az 1880. évi 58. törvénnyel rendelte el az Országgyűlés. A 19 pályamű közül a Tisza Kálmán miniszterelnök elnökletével megalakított Bizottság Steindl Imre tervét sorolta az első helyre, s ebben nagy szerepe volt Andrássy Gyula korábbi miniszterelnöknek is. Steindl Imre ügyesen ötvözte az eklektika stílusjegyeit a barokk alapú, de a gótika jegyeit is magán hordozó épületben. A neogótikus stíluselemek és a folyóparti elrendezés megválasztásában a londoni parlament ihlette a tervezőt és az építetőket, miként a kor politikusai is az angol parlamentarizmust tekintették példaképnek. Az Országház európai szinten is a kor egyik legjelentősebb alkotása volt, az egyik legmodernebb parlamenti épületnek számított. A történelmi időkben különböző helyszíneken ülésező magyar törvényhozásnak az állandó Országház a nemzeti büszkeségét és önazonosságát is kifejezte. „*Legyen egész alakja és szerkezete egyszerű, de olyan, minő egy alkotmányos szabad nemzetnek méltóságát megilleti*” – olvashatjuk egy több mint százéves parlamenti dokumentumban. Steindl Imre az Országházat az alkotmány templomának nevezte.

Az 1885-ben elkezdett munkálatok közel húsz évig tartottak. Mind az elhúzódó építkezés és a költségvetés jelentős túllépése, mind az épület historizáló, eklektikus stílusa és díszítése a maga korában sok vitát váltott ki Házon belül és kívül egyaránt. Ma már erre nem emlékeznek, az épület lenyűgözi látogatóinak többségét. Az Országház felépítése a kor leghatalmasabb beruházása volt, kivitelezésében 69, nagyobbként hazai cég vett részt. Mivel lehetőség szerint magyar anyagból, magyar technikával, hazai mesterekkel akarták elkészíteni, az építkezés egész iparágakat lendített fel (például a márványszobrászatot, az izzógyártást). A költség is jelentős volt, a tervezett 18,5 millió aranykora helyett végül 38 millióba került. (Mai értéken ez nagyjából 90 milliárd Ft-nak felelne meg.)

Az épület tervezett átadása a honfoglalás ezeréves évfordulójára emlékező millenniumi Magyarország ünneppsorozatába illeszkedett volna. 1896-ban ugyan a képviselőház és a főrendiház együttes díszülést tartott a kupolacsarnokban, de az épületet csak 1902. október 8-án vehették birtokba a képviselők, ünnepség nélkül, stílszerűen heves parlamenti viták közepette. A belső munkálatok még 1904 végéig folytak. Mindezt Steindl Imre, akit az építkezés vezetésével is megbíztak, már nem élhette meg, 1902 nyarán hunyt el. Szakállas alakja, tervrajzzal a kezében a Képviselőház társalgójában látható a különböző foglalkozásokat ábrázoló szobrok között.

Az épület méretei impozánsak: hossza 268 méter, legnagyobb szélessége 123 méter, alapterülete közel 1800 négyzetméter. A tornyokkal díszített épület lépcsőzetesen emelkedő tömegei a csúcspontot a 96 méter magas kupolában érik el. (A 96 méter éppen a honfoglalást idézi: 896.) Az Országház az akkori világ legnagyobb parlamenti épületei közé tartozott. Elrendezése szimmetrikus, eredeti funkciójának megfelelően két kamarának, a képviselőháznak és a főrendiháznak adott otthont. (Korábban a két kamara más-más épületben ülésezett.) A törvényhozás egységét az épület közepéből kiemelkedő kupola fejezi ki. Az Országház építéséhez 40 millió téglát és 30 000 köbméter követ használtak fel, és 176 000 köbméter földet mozgattak meg. Az épület méreteiről fogalmat adhat az a becslés, miszerint a belsejében 50 ötemeletes lakóház férne el. Különleges műszaki megoldásokat alkalmaztak a távfűtés és a szellőzőrendszer kialakításánál. Az Országház műszaki épületgépészeti szempontból is a kor legmagasabb színvonalát képviselte.

A Parlamentnek 27 kapuja, 10 világítóudvara és 29 lépcsőháza van. Díszítéséhez 90 külső és 162 belső szobrot alkottak és 40 kiló aranyat használtak fel. A szobrok a magyar történelem nagyjainak és azok kísérőinek alakjai. Árpád fejedelem és a hét vezér, Szent István király és valamennyi magyar uralkodó V. Ferdinándig, Erdély fejedelmei, kiváló nádorok, államférfiak, hadvezérek. Az épületen a magyar nemzeti panteon gondolata valósult meg, sehol másutt nem ismert léptékben. (Az Országház felépítése idején uralkodó II. Ferenc József királlyá koronázását a képviselőházi ülésterem falán, királyi eskütételét pedig a delegációs terem falán örökítették meg nagyméretű freskón.) A törvényhozás házában fontos szerep jut a címereknek is. A homlokzatot eredetileg 386, mészkőből kifaragott címerrel díszítették. Az állam nagy címere mellett a társországok, országrészek, törvényhatóságok (vármegyék és városok) címerei is azt szimbolizálták, hogy ez a Ház az ország háza. Egyes címerek azonban kétszer-háromszor is ismétlődtek a homlokzaton. A nemzeti összetartozás évéhez kapcsolódó felújítás során a duplikációkat megszüntetve 121 új városi címer kapott helyet az épületen.

Az Országgyűlés képviselőházi üléstermében tartja a plenáris üléseit. A volt főrendiház ülésterme ma konferenciáknak, nemzetközi tanácskozásoknak, ünnepi rendezvényeknek ad otthont. Az Országházban dolgozik az Országgyűlés elnöke, az alelnökök, a háznagy, a jegyzők, a bizottságok és a Hivatal egy része. A frakcióknak az Országházban is vannak szobái. Itt fogadja olvasóit az Országgyűlési Könyvtár, látogatóit a Múzeum és a Látogatóközpont.

A II. világháborúban, Budapest ostroma során a budai Várpalota és a Sándor palota is súlyosan megrongálódott. Így a háborút követő hónapokban a kormány (és hivatalai), majd 1949-től a Népköztársaság Elnöki Tanácsa is az Országházba költözött, mivel az épületet rövid időn belül helyreállították. Ez az ideiglenes megoldásnak szánt „társbérlet” 70 évig tartott. A köztársasági elnök és munkatársai 2003-ban költöztek át az eredeti állapotában helyreállított budavári Sándor-palota épületébe. A miniszterelnök és hivatalai pedig 2019 januárjában települtek át a Sándor-palota melletti volt karmelita kolostorba, amelyet felújítottak.

1990-től, a folyamatosan működő parlament igényeinek megfelelően, az Országgyűlésnek is van irodaháza, nem messze az Országháztól, a Duna-parton. 1948/49-ben építették Bauhaus-stílusban, eredetileg Belügyminisztériumnak. Később az ÁVH, majd a kommunista állampárt, a Magyar Szocialista Munkáspárt székháza volt. Az épület 1990-től az Országgyűlés Irodaháza, amely a képviselőknek, a frakcióknak és a Hivatalnak adott otthont. Itt alakították ki a bizottságok többségének tárgyalótermeit és hivatali helyiségeit is. A két épületben összesen 27 tanácsterem és 616 dolgozószooba állt az Országgyűlés rendelkezésére. 2020-tól az Országgyűlés Irodaháza már elsősorban a képviselőké. A Hivatal elhelyezésére új irodaház épült a Kossuth tér sarkán, amelyet Szabad Györgyről, a rendszerváltó Országgyűlés elnökéről neveztek el. A kiköltözésekkel az Országház visszakapja eredeti rendeltetését, így mindegyik bizottság már itt ülésezik.

Az elmúlt három évtizedben a szisztematikus felújítási munkáknak köszönhetően nemcsak az Országház üléstermeinek, a bizottsági tárgyalóinak és más helyiségek felújítására, technikai modernizálására került sor, hanem – különösen a 2010–2014-es ciklusban – külsőleg is megújult és megszépült. A romlékonyabb anyagú, sérült és megsürkült puha sóskúti mészkövet az egész épületen a fehér keményebb, időtálló süttői mészkő váltotta fel.

2000-től már nem a Nemzeti Múzeumban, hanem az Országházban tekinthetik meg a látogatók a magyar állam több mint ezeréves államiságát szimbolizáló Szent Koronát és a koronázási jelvényeket. Azóta jóval többen keresik fel az Országházat.

2020 májusában volt harminc éve annak, hogy az Országház már újból a szabadon választott Országgyűlés otthona.

A Kossuth tér, a Nemzet Főtere

Az Országház előtti Kossuth tér a hazai és külföldi turisták milliói által látogatott, kedvelt tere a fővárosnak. Nemcsak az állami és nemzeti ünnepek (zászlófelvonások) és a külföldi delegációk fogadásának színtere, hanem több mint száz éve a demonstrációk, tüntetések egyik hagyományos helyszíne is.

Az Országgyűlés 2011-ben döntött arról, hogy 2014 májusáig meg kell újítani, át kell alakítani a Kossuth Lajos teret. Rendezni kellett a tér jogi helyzetét, lehetővé kellett tenni a térfelszín alatti parkolást, növelni a zöld felület arányát, méltó körülményeket teremteni az Országház látogatóinak fogadására, helyreállítani a tér 1944 előtti képzőművészeti arcát a régi szobrokkal [Andrássy Gyula, Tisza István, Kossuth Lajos és az 1848-as kormány tagjainak szobraival], méltó módon megemlékezni az 1956-os sortűz áldozatairól és nyitottabbá tenni az Országházat. A tér állami tulajdonban van, kezelését a Fővárosi Önkormányzattól az Országgyűlés Hivatala vette át. A rekonstrukció, a tér rendezése a Steindl Imre Program keretében valósult meg. A felújított teret Kövér László házelnök 2014. március 15-én adta át.

A Kossuth tér 2012-től az ország egyetlen kiemelt nemzeti emlékhelye, amelynek része a Kossuth tér, az Országház, a Néprajzi Múzeum (a volt Igazságügyi Palota) és a Földművelésügyi Minisztérium épülete. Történelmi és műemléki megjelenésének, egységes arculatának megőrzése felett a Kiemelt Nemzeti Emlékhely Bizottság őrökdi, amelynek elnöke az Országgyűlés elnöke.

A megújult Kossuth tér egyszerre vált a múlt őrzőjévé és modern közösségi térré. Új funkciókkal is bővült: a Látogatóközponttal, a Múzeummal, a megnyíló kiállítóterekkel, az '56-os sortűz áldozatainak emlékhelyével és az Összetartozás Emlékhelyével.

AJÁNLOTT IRODALOM

Az Országgyűlés honlapja: www.parlament.hu

Az Országgyűlési Könyvtár honlapja: www.ogyk.hu

A Magyar Országgyűlés (Országgyűlés Hivatala, 2022.)

Dukán Ildikó – Varga Aida (szerk.): Parlamenti jog. Az Országgyűlés működése, feladat- és hatáskörei, kapcsolódó intézmények (Országgyűlés Hivatala, második, átdolgozott kiadás, Bp. 2022.)

Kukorelli István – Smuk Péter: A Magyar Országgyűlés 1990–2010. (Országgyűlés Hivatala, 2010.)

Országházi Kalauz (Országgyűlés Hivatala, 2015.)

Smuk Péter: Magyar közjogi politika 1989–2011 (Osiris Kiadó, Bp. 2011)

Smuk Péter: A Tisztelt Ház elnökei a rendszerváltás után (Parlamenti Szemle, 2020. 2. szám)

Soltész István (szerk.): Az Országgyűlés (4. kiadás. Parlamenti Módszertani Iroda, 2010.)

Soltész István: Az Országgyűlés Hivatalának három és fél évtizede: az irodától a professzionális hivatalig (1989–2023) (In: A magyar országgyűlések szolgálatában. Szerkesztette Pelyach István. Országház Könyvkiadó, Budapest, 2024.)

Soltész István: Az Országgyűlés tisztségviselői (1990–2020) (Parlamenti Szemle, 2020. 2. szám)

Soltész István: Tanulmányok az Országgyűlésről (az Országgyűlési Könyvtár honlapján: www.ogyk.hu)

A legfontosabb jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye

Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény

10/2014. (II. 24) OGY határozat egyes házszabályi rendelkezésekről

Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 2011. évi CCII. törvény

A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény

(Együtt elérhetők az Országgyűlés honlapján: www.parlament.hu)

**Az Országgyűlés tisztségviselői,
a frakciók vezetői és a bizottságok elnökei
(2022–2026-os ciklus)**

Az Országgyűlés elnöke

Kövér László (Fidesz) (2010. augusztus 8-tól)

Az Országgyűlés alelnökei

Lezsák Sándor (Fidesz) (2006. június 8-tól)

Jakab István (Fidesz) (2010. május 14-től)

Latorcai János (KDNP) (2010. május 14-től)

Oláh Lajos (DK) (2022. május 2-től)

Dúró Dóra (Mi Hazánk) (2022. május 2-től)

Törvényhozásért felelős alelnök

Hende Csaba (Fidesz) (2017. október 2-től)

Az Országgyűlés háznapja

Mátrai Márta (Fidesz) (2013. január 1-jétől)

Az Országgyűlés jegyzői

Gelencsér Attila (Fidesz)

Vadai Ágnes (DK)

Szűcs Lajos (Fidesz)

Hiszékeny Dezső (MSZP)

Tiba István (Fidesz)

Szabó Sándor (MSZP)

Vinnai Győző (Fidesz)

Z. Kárpát Dániel (Jobbik)

Aradszki András (KDNP)

Dócs Dávid (Mi Hazánk)

Földi László (KDNP)

Berki Sándor (Párbeszéd)

Móring József Attila (KDNP)

Bakos Bernadett (LMP)

2022. június 14-ig,

2025. február 15-ig, majd

majd Mihálffy Béla (KDNP)

Barkóczy Balázs (DK)

A frakciók vezetői

Kocsis Máté (Fidesz)

Simicskó István (KDNP)

Gyurcsány Ferenc (DK) 2025. május 7-ig, majd
Sebián-Petrovszki László 2025. május 8-tól

Fekete-Győr András (Momentum) 2022. július 18-ig, majd
Gelencsér Ferenc 2022. július 19. – 2024. február 25., majd
Bedő Dávid 2024. február 26-tól

Tóth Bertalan (MSZP)

Jakab Péter (Jobbik) 2022. július 15-ig, majd
Lukács László György (Jobbik)

Toroczkai László (Mi Hazánk)

Tordai Bence (*Párbeszéd*) 2022. szeptember 25-ig, majd
Szabó Timea 2022. szeptember 26. – 2024. január 28., majd
újából Tordai Bence 2024. január 29-től

A bizottságok elnökei

<i>Hörcsik Richárd</i> (Fidesz) 2023. július 31-ig, majd <i>Varga Judit</i> 2024. február 16-ig, majd Tessely Zoltán 2024. március 19-től	Európai Ügyek Bizottsága
Keresztes László Lóránt (független)	Fenntartható Fejlődés Bizottsága
Bánki Erik (Fidesz)	Gazdasági Bizottság
Kósa Lajos (Fidesz)	Honvédelmi és Rendészeti Bizottság
Vejkey Imre (KDNP)	Igazságügyi Bizottság
Vajda Zoltán (MSZP)	Költségvetési Bizottság
Pósán László (Fidesz)	Kulturális Bizottság
Németh Zsolt (Fidesz)	Külügyi Bizottság
Ritter Imre (német nemzetiségi képviselő)	Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága
Hargitai János (KDNP)	Mentelmi Bizottság
Font Sándor (Fidesz)	Mezőgazdasági Bizottság
Sas Zoltán (Jobbik)	Nemzetbiztonsági Bizottság
Pánczél Károly (Fidesz)	Nemzeti Összetartozás Bizottsága
Varga Zoltán (DK)	Népjóléti Bizottság
Hende Csaba (Fidesz)	Törvényalkotási Bizottság
Apáti István (Mi Hazánk)	Vállalkozásfejlesztési Bizottság

Tiszteletdíjak*
(2014–2025)

	2014–2018. július (eFt)	2018 augusztusától (eFt)	2019 (eFt)	2020 (eFt)	2021 (eFt)	2022 (eFt)	2023 (eFt)	2024 (eFt)	2025 (eFt)
háznök	1 507	2 406	2 672	2 979	3 269	3 554	4 178	4 772	5 406
alelnök	1 297	1 782	1 979	2 207	2 422	2 633	3 095	3 535	4 004
háznagy							3 095	3 535	4 004
frakcióvezető							3 095	3 535	4 004
jegyző	997	1 515	1 682	1 876	2 058	2 238	2 630	3 004	3 404
frakcióvezető-helyettes							2 630	3 004	3 404
állandó bizottság elnöke							2 630	3 004	3 404
IPU Magyar Nemzeti Csoportjának elnöke							2 630	3 004	3 404
állandó bizottság alelnöke	897	1 336	1 485	1 655	1 816	1 975	2 321	2 651	3 083
képviselő	748**	891	990	1 103	1 211	1 316	1 547	1 767	2 002
képviselő egy bizottsági tagsággal		1 069	1 188	1 324	1 453	1 580	1 857	2 121	2 402
képviselő, ha a Törvényalkotási Bizottság vagy két állandó bizottság tagja		1 247	1 386	1 545	1 695	1 843	2 166	2 474	2 803

*Az összegeket ezer forintra kerekítettük.

**2014 és 2018 között a képviselői tiszteletdíjba beépült a bizottsági tagsággal járó pótdíj.